

Les Notícies
de
**llengua
i treball**

Juny 2024. Núm. 58

Vallverdú
el mot d'

Entrevista a l'escriptor
Josep Vallverdú

**Assetjament sexual
en l'àmbit laboral,
com actuar?**

Amandla!!!, un crític
de llibertat a les fronteres
d'Europa

Una història de la policia

**La llengua en la formació
professional**

 UGT.cat

Unió General de
Treballadores i Treballadors
de Catalunya

Il·lustració d'Ainara de Dios, a partir d'una fotografia de Josep Balagueró

Les Notícies de llengua i treball Juny 2024. Núm. 58

Consell editorial: Laura Bonet (Avalot), Francisca Garí (Illes), UGT País Valencià, UGT Aragó, Magda Gascon, Cecilio Limiñana, Núria Pelay (Sindicalistes Solidaris), Gentil Puig (Catalunya Nord), Josep Puig Pla, Núria Solé, Isidre Tiana i Joan Tudela

Direcció: Rosa M. Puig-Serra
Sotsdirecció: Hèctor Moret
Assessorament lingüístic: Magda Gascon
Disseny/maquetació: Juan A. Zamarripa
Difusió a xarxes: Sita Aguilera

Redacció: Rambla del Raval, 29-35
08001 Barcelona
tel. 93 295 6100, ext. 28341
a/e: rmpuig_serra@catalunya.ugt.org

Dipòsit legal: B-15.113-97
ISSN 2013-3839
Versió digital: ISSN 2014-5810

Edita: UGT de Catalunya **UGT.cat**

Amb la col·laboració de:
CFDT de la Catalunya Nord
UGT del País Valencià
UGT de les Illes Balears
UGT Aragó

 Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència

 appec
editors de revistes i digitals

Per raons de sostenibilitat, aquesta revista s'imprimeix en paper ecològic i sistemes d'impressió i canals de producció respectuosos amb el medi ambient.

Fet amb programari lliure

Societat

Senyalització inclusiva, per Generalitat de Catalunya.....	3
Cooperació internacional i drets LGBTI, per José M. Núñez.....	4
L'auca del treball digne, per Sindicalistes Solidaris.....	6
Assetjament a la feina, per Comunicació i Imatge UGT de Catalunya.....	9
El CTEESC, per Carme Navarro.....	12
Desconnexió digital, per Sita Aguilera.....	14
Canvi climàtic, canvi de model, per Ferran Vallespinós.....	15
Aprèn a reclamar, per Avalot.....	18

Cultura

Amanda!!!, per Antonio Sempere.....	20
Clavé el polifacètic, per Joan Tudela.....	27
L'Aixeta, per Cesk Freixas.....	30
Ánchel Conte, per Artur Quintana.....	32
Polítiques d'habitatge, per Diputació de Barcelona.....	33

Entrevista

Josep Vallverdú, per H. Moret i RM Puig-Serra i J. Balagueró.....	34
---	----

Memòria

Història de la policia, per César Lorenzo.....	40
En record de Paco Parras, per Memòria històrica UGT.....	43
Arxiu Català-Roca, per Rita Nin.....	44

Llengua

Pluja de mots: Com s'explica la bretxa salarial de gènere?, per Termcat.....	46
Fil de llengües: Maria Ramon.....	47
Escoles d'Esriptura: Ateneu Popular de Ponent.....	48
La llengua en l'FP, per Jesús Martín.....	54

Infocultures

Pòdcasts.....	55
Ressenyes.....	56

Si vols subscriure't a la revista i rebre-la a casa o a la feina, fes-nos arribar les teves dades: UGT de Catalunya, Àrea de Cultura, rambla del Raval, 29-35, 08001 Barcelona, rmpuig_serra@catalunya.ugt.org.

La nostra revista també està disponible en format digital. Pots consultar i descarregar-te tots els números a la web de la UGT de Catalunya a https://is.gd/ugt_cat_llengua_treball.

D'altra banda, per rebre-la en format digital, envia un correu amb la teva adreça electrònica a: cultura@catalunya.ugt.cat, amb l'assumpte «ALTA», indicant-hi el teu nom. L'adreça només es farà servir per rebre la publicació.

El Govern proposa una senyalització de seguretat i salut laboral més inclusiva

S'han redissenyat 21 pictogrames per actualitzar-los i que siguin més representatius de la diversitat del conjunt de treballadors i treballadores

El Govern de la Generalitat, a través del Departament d'Empresa i Treball i del Departament d'Igualtat i Feminismes, ha elaborat una nova proposta de senyalització de seguretat i salut en el treball per fer-la més inclusiva. Concretament, **s'han revisat i redissenyat 21 pictogrames per evitar qualsevol forma de discriminació, especialment per motius de sexe o gènere, orientació o identitat sexual, i aspecte físic.** La proposta s'ha presentat públicament en el marc del **28 d'abril, el Dia Internacional de la Seguretat i Salut Laboral.**

Aquest tipus de senyals està regulat pel Reial decret 485/1997, de 14 d'abril, sobre disposicions mínimes en matèria de senyalització de seguretat i salut en el treball. La seva aplicació és d'àmbit estatal i, per tant, la Generalitat de Catalunya no té competències per, entre d'altres, modificar els pictogrames.

Tanmateix, el text del reial decret diu: *Els pictogrames seran el més senzills possible, evitant detalls inútils per a la seva comprensió. Podran variar lleugerament o ser més detallats que els indicats en l'apartat 3, sempre que el seu significat sigui equivalent i no existeixin diferències o adaptacions que impedeixin percebre clarament el seu significat.*

Per això, des de la Generalitat s'entén que **és possible fer una proposta amb perspectiva de gènere, més actualitzada i representativa de la diversitat del conjunt de treballadors i treballadores, i posar-la a disposició de les empreses per a la seva utilització.**

Pel que fa als senyals que inclouen personificacions, la nova proposta combina volums amb línies rectes i diagonals, de manera que les figures humanes ja no són tan

rígidies i representen una diversitat de cossos més àmplia. En aquest sentit, també s'afegeixen uns cabells en moviment.

També s'han revisat senyals com els de *protecció obligatòria del cap, protecció obligatòria de la vista, protecció obligatòria de la cara, protecció obligatòria de l'oïda o protecció obligatòria de les vies respiratòries*, dels quals s'elimina el dibuix o forma de la cara (clarament masculina) i es destaquen els elements de protecció.

Per últim, també s'han simplificat senyals com el d'*atrapament per màquina o entrada prohibida a persones no autoritzades*, on s'ha optat per representar només la forma de la mà i no tot el cos de la persona.

Els nous dissenys **estàn disponibles a la web de l'Institut Català de Seguretat i Salut Laboral (icssl.gencat.cat)** i se'n farà difusió entre empreses, agents socials, entitats, mútues i empreses de prevenció, entre d'altres, per promoure la seva aplicació.

La Generalitat també **presentarà la proposta al Ministeri de Treball i Economia Social** i demanarà la revisió de la senyalització actual per actualitzar-la des d'una perspectiva de gènere i inclusiva.

L'any 2021 el Govern va aprovar **l'Estratègia Catalana de Seguretat i Salut Laboral 2021-2026**, que es va elaborar i pactar amb els agents socials més representatius del país. L'Estratègia inclou un **objectiu transversal de gènere** amb la finalitat d'incloure la perspectiva de gènere en totes les accions implantades en l'àmbit de la seguretat i salut en el treball, així com realitzar actuacions específiques que afavoreixin la integració de la dimensió de gènere en la prevenció de riscos laborals. ■

És urgent que l'agenda de la cooperació internacional inclogui la diversitat LGBTI

José María Núñez Blanco, president de Fundación Triángulo

M'atreveixo a afirmar que als lectors d'aquesta revista els va commoure la pel·lícula *Pride*, en el cas que hagin tingut el plaer de veure-la. Si no ha estat així, suggereixo que no perdin l'oportunitat de fer-ho. Actualment, està disponible a Filmin i a altres plataformes audiovisuals.

La cinta britànica, després d'assolir un èxit rellevant com a pel·lícula sobre diversitat sexual, s'ha convertit en tota una referència de culte en l'activisme LGBTI. Està basada en una història real, la d'un grup d'activistes LGBTI que van recaptar diners per a les famílies afectades per la vaga de miners britànics del 84.

Inicialment, el sindicat nacional de miners es mostrà poc inclinat a acceptar aquest suport pels prejudicis que podien sorgir pel fet d'associar el sindicalisme amb un grup obertament gai (era 1984, a l'Anglaterra de Margaret Thatcher), però finalment una majoria hi votà a favor i van acceptar l'oferta d'ajuda. El resultat fou una aliança entre les dues causes socials que, malgrat que ningú podria haver-ho imaginat, va ser un èxit, amb la rèplica de desenes de grups de miners bolcats com a agraïment a la manifestació de l'Orgull de l'any següent. Va ser apoteòsic.

Avui, quaranta anys després, aquesta idea ens resulta raonable, i en conseqüència, tots els sindicats, o almenys els progressistes, s'han acabat implicant en l'agenda feminista i LGBTI. De fet, no imaginem l'activitat sindical sense la seva convivència en aquestes i altres diverses causes socials, com també resulta lògic esperar que les organitzacions LGBTI cooperin en altres causes no directament relacionades amb la seva missió fonamental: la igualtat per la identitat o orientació sexual o de gènere.

Aquesta suma de complicitats s'ha anat convertint a poc a poc en una eina de lluita col·lectiva compartida, fins al punt que no podem imaginar res que no transcorri amb aquestes claus o aquesta lògica. Almenys en gairebé la majoria dels països del món, o en els països que ens considerem més desenvolupats o amb un cert nivell de desenvolupament.

Però en aquest món nostre no s'ha pogut veure la pel·lícula en tots els territoris, almenys de manera pública. Aquest és un món en què, en molts llocs, no es poden desenvolupar manifestacions de l'Orgull. Estem en un món en el qual més d'un terç dels països encara penalitzen d'una manera o altra la

realitat de les persones gais, lesbianes, transsexuals i intersexuals. Gairebé una desena aplica penes de mort en casos de diversitat sexual i/o de gènere.

I és que, avui dia, gairebé 80 països encara consideren il·legal ser transsexual, o estimar una persona del mateix sexe, mentre augmenta el nombre dels que penalitzen aquestes relacions amb la pena capital.

A més, hi ha molts territoris on l'homosexualitat no està penada legalment, però on les persones LGBTI patim de manera diària discriminació i crims d'odi, o les conseqüències de múltiples discursos d'odi, que van augmentant en gran manera per l'auge de la ultradreta i els moviments antidrets. En diferents latituds mostren distintes cares, però en l'àmbit internacional estan treballant perfectament connectats, com demostren els estudis que vinculen els moviments evangèlics d'alguns països amb la Rússia de Putin, o grups de diferent índole en l'interior de cada nació, com serien Vox i Hazte Oír a Espanya, amb una agenda comuna: el retrocés de les llibertats ciutadanes.

Perquè el discurs homofòbic i transfòbic de molts governants, polítics, religiosos i mitjans de comunicació fomenta un clima d'intolerància i discriminació contra la diversitat sexual de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals, i fins i tot encoratja la violència contra aquestes persones, amb conseqüències a vegades escurixidores.

D'aquesta manera, en gran part del planeta la població LGBTI veu greument afectada la seva dignitat humana, l'accés a la justícia, a l'educació, a la salut, a la cultura i al treball, igual que continua sofrint crims d'odi impunes, agressions, rebuig social, lleis discriminatòries, fustigació policial i falta de reconeixement.

Aquesta realitat significa el deteriorament de qualsevol societat democràtica, que intrínsecament ha de respectar totes les persones que en formen part i els seus drets humans.

Estarem d'acord que si una persona no pot estimar, desitjar o ser segons viu i sent la seva identitat o expressió de gènere i/o la seva orientació sexual, no podrà tenir una vida plena. I les societats i les democràcies del món on això passi, no estaran completes mentre no s'hi respectin en termes legals i socials la diversitat sexual i de gènere, entre altres diversitats, és clar.

Vivim en un estat en què les nostres normes ens protegeixen. La societat ens respecta, majoritàriament. Fa més de divuit anys que comptem amb el matrimoni igualitari, amb

Fotomuntatge amb imatges de «chezbeate» i Wikimages, Pixabay

múltiples legislacions no discriminatòries, i s'acaba d'aprovar per àmplia majoria una avançada Llei integral trans i de drets de les persones LGBTI. Així i tot, convivim amb discursos d'odi a la diversitat sexual i creix el nombre d'agressions, per la qual cosa moltes persones senten por o dificultats per poder viure com a persona LGBTI sense amagar-se'n.

Com es viurà, llavors, en els països on no hi ha legislació protectora? I en aquells gairebé 80 on ser LGBTI és il·legal? O, el que és pitjor, on encara es persegueixen gais, lesbianes, bisexuals, trans i intersexuals amb penes de presó o amb la pena de mort?

Si estem d'acord en lluitar contra aquesta discriminació, ¿per què l'agenda de la cooperació internacional al desenvolupament, en la qual –afortunadament– el feminisme s'ha anat obrint camí en els últims anys, a penes aborda línies de treball o projectes sobre aquesta qüestió? ¿Per què tan poques organitzacions socials de cooperació internacional, i tan poques agències, o institucions públiques i administracions assumeixen la diversitat LGBTI o diversitat sexual i de gènere com una causa més en la qual implicar-se en l'avenç de drets, de llibertats i de benestar en el món a l'hora de desenvolupar la cooperació internacional al desenvolupament?

Resulta imprescindible que aquesta qüestió s'abordi i es resolgui. I que la cooperació internacional en matèria de diversitat sexual i de gènere creixi i es consolidi com una via per avançar en el respecte a la diversitat LGBTI en el món. Aquest és l'objectiu de la Declaració de Mèrida, signada fa cinc anys per 17 oenagés LGBT i 80 activistes en el Congrés sobre Cooperació LGBTI, organitzat per la Fundació Triangle i la Junta d'Extremadura a Mèrida, i subscripta avui dia per l'AECID i múltiples organismes i institucions. És necessari, imprescindible

i urgent fer-ho, malgrat que la cooperació internacional com a eina, tal com està concebuda actualment, resultaria insuficient, entre altres raons perquè només pot implementar-se allí on les persones LGBTI som legals, i en un terç dels països del planeta no ho som.

A aquesta necessitat hem de sumar la de la incidència política en organismes i institucions internacionals, fet que resulta imprescindible si volem avançar en la reducció de la vulneració de drets humans per a la població mundial que pateix aquesta situació.

Aquest és un repte en el qual hem d'obstinar-nos com a societats si no volem que la meitat del planeta no pugui viure les seves vides tal com la senten si són LGBTI; més de la meitat del planeta, si parlem del nombre d'habitants i no del nombre de països.

A Catalunya, la Declaració de Mèrida l'ha signada per primera vegada la Diputació de Barcelona i, posteriorment, l'Ajuntament d'Esplugues de Llobregat. Tant de bo, a curt termini, agafin aquest camí altres múltiples agències de cooperació, institucions i administracions. Esperem pacientment la contesta de la Generalitat a la proposta, presentada ja fa diversos anys per la Xarxa per la Cooperació LGBTI de Catalunya.

Però, sobretot, signin o no la Declaració de Mèrida, un instrument o motor d'avenç polític, tant de bo tots aquests moviments i aquesta incidència es tradueixi com més aviat millor en una àmplia implicació de la cooperació al desenvolupament en la diversitat sexual i de gènere. No podem continuar impassibles davant el fet que un terç dels països del món siguin territoris il·legals per a les persones LGBTI.

Mig planeta. Aviat és dit. **LT**

Auca del treball digne

Text: Núria Pelay Bargalló

Il·lustracions: Laura Magrinyà Penedès

1. Coneixeu el treball digne? és aquest el dret insigne de justícia social i d'escala mundial.

2. Mireu si n'és d'important i per l'ONU rellevant; és una fita a complir, tot un dret que hem d'assolir!

3. Si tothom hi accedeix la pobresa redueix, però anem ara a explicar quins són els seus pilars.

7. La llibertat sindical és un gran tema cabdal. Treballador organitzat garanteix un dret guanyat.

8. Cal poder negociar convenis a millorar, quan i com treballar. Hi has de participar!!

9. Ara us volem presentar xacres contra què lluitar. El treball digne és atacat, cal estar mobilitzat!

13. El tràfic de persones ni aquí ni a l'Amazones! Obligats a treballar per un trist plat de menjar.

14. Tens una jornada eterna, maltractes de tota mena, poc salari i arbitrari, les maquiles: un calvari!

15. Si el medi ambient es danya, si malmetem la muntanya i tot l'aire és pestilent, la fàbrica és mal invent.

19. Les dones sindicalistes són unes grans activistes. En maquiles han defensat tot dret greument vulnerat.

20. Al Marroc fa esgarriar la feïnada que s'hi fa; les dones i criatures en són principals figures.

21. Els adults no contracten millor que treballin nens, són dòcils i cobren poc; els mestres són tallafoc.

4. Primer, uns salaris justos, no hem de ser tan il·lusos!, tots i totes a cobrar per la feina que es fa.

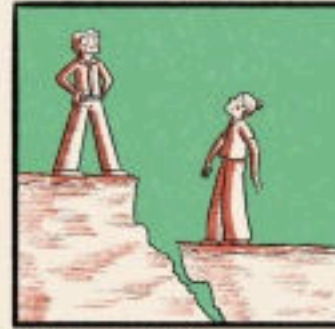
5. Seguretat al treball, no és pas cap petit detall. Accidents i malaltia mai més!, ni avui ni cap dia!

6. I la protecció social és tema fonamental. Per a tota la família no ha de ser cap utopia.

10. Les dones, en igualtat, sense cap dret manllevat, són garantia segura de societat madura.

11. La bretxa salarial no és un fet accidental; el patriarcat imposa a la dona aquesta llosa.

12. Fora el treball infantil, ben lluny d'ambient hostil. Nens i nenes a jugar i, és clar, també a estudiar.

16. Des de la nostra entitat Fa temps que hem abanderat a molts països del sud feina digna en plenitud.

17. Un forn per fer una fogassa, un hort i també una bassa, donen l'oportunitat de viure en dignitat.

18. Professorat ben format treballa amb tot l'alumnat. Cap més nena violada, cap més vida destrossada.

22. La UGT ha impulsat una xarxa, ja fa cinc anys que està en marxa; dones del món sindical, volem lluita fraternal!

23. Ara, aquí i arreu volem ser un altaveu. Donem suport al refugi quan de l'horror la gent fugi.

24. Del treball digne ets motor fes-te'n sempre promotor; defensa'l sense parar, el treball digne ha de guanyar!

**Aprofita els descomptes
que tens a Catalunya
pensats per a tu!**

Descarrega l'APP o accedeix al web.

www.ugt.cat/descomptes

UGT.cat

Assetjament sexual en l'àmbit laboral: què és i com hem d'actuar

Comunicació i Imatge, UGT de Catalunya

Què és l'assetjament en l'àmbit laboral?

L'assetjament en l'àmbit laboral consisteix en la violència física, sexual o psicològica que es pot produir en l'entorn laboral. Ja sigui en el centre de treball i durant la jornada laboral, o fora del centre de treball i de l'horari laboral si té relació amb la feina. Dues de les formes de violència més generalitzades en l'àmbit laboral són l'assetjament sexual i l'assetjament per raó de sexe.

Què és l'assetjament sexual?

L'assetjament sexual és qualsevol comportament verbal, no verbal o físic no desitjat, d'índole sexual que tingui l'objectiu o produeixi l'efecte d'atemptar contra la dignitat d'una persona o de crear-li un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant, ofensiu o molest. **No necessàriament s'ha de produir de manera reiterada per ser considerat assetjament sexual.**

- Exemples: petons, abraçades, carícies, tocaments no desitjats, comentaris amb connotació sexual, proposicions de caràcter sexual, bromes obscenes, invitacions, comunicacions de contingut sexual, exhibició de material sexual, gestos, etc.

Què és l'assetjament per raó de sexe o gènere?

L'assetjament per raó de sexe és el comportament continu i sistemàtic no desitjat relacionat amb el sexe o el gènere d'una persona, que tingui l'objectiu o produeixi l'efecte d'atemptar contra la dignitat d'una persona o de crear-li un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant, ofensiu o molest.

- Exemples: expressions i bromes sexistes, comentaris i accions discriminatòries o que menyspreïn el treball i les capacitats de la dona, actituds paternalistes, insults basats en el sexe, ridiculització per raó de sexe, ignorar aportacions d'una persona per raó del seu sexe o gènere, etc.

Obligacions de les empreses davant l'assetjament sexual o per raó de sexe

Les empreses han d'aportar mesures específiques, negociades amb la representació legal de les treballadores i treballadors per prevenir l'assetjament sexual i l'assetjament per raó de sexe.

Totes les empreses, independentment de la seva mida, tenen l'obligació de promoure condicions de treball i procediments per prevenir l'assetjament sexual i per raó de sexe, així com arbitrar en procediments per donar resposta a denúncies i reclamacions. Els protocols d'empresa han de ser negociats amb la representació de les persones treballadores.

Què pots fer en cas de patir assetjament a l'empresa?

- **Via interna a l'empresa:** Totes les empreses han de disposar d'un protocol a través del qual es pugui activar un procediment de **denúncia i sanció per assetjament sexual o per raó de sexe**. L'objectiu és articular i definir el circuit de resposta i protecció a la treballadora dins de l'empresa.
- **Via externa administrativa:** Inspecció de Treball. Mitjançant aquest organisme es fiscalitza l'empresa. S'encarrega de vetllar per les condicions de treball, de l'existència de mecanismes de prevenció i d'investigar les comunicacions i denúncies presentades.
- **Via externa judicial:** Jutjats social o penal. Es pot demandar davant el jutjat social o, sempre que els fets siguin susceptibles de constituir un delictes penal (**l'assetjament sexual està tipificat com a delictes en el Codi Penal, art. 184**). La persona assetjada és l'única legitimada per interposar la denúncia, tot i que l'empresa pot actuar en nom propi com a responsable que és de mantenir un espai de treball lliure de violència masclista.

Recomanacions si pateixes assetjament sexual

No és culpa teva, no ho amaguis. La persona que t'assetja és l'única responsable de la situació i, per tant, has de prendre la decisió de fer-ho públic i buscar els mitjans per tal que l'assetjament cessi.

Informa't. Acudeix als delegats i delegades XASI (Xarxa d'Agents Sindicals per la Igualtat) de la teva empresa i valora i considera totes les opcions existents.

Actua i fes ús dels teus drets. Recull proves, intenta obtenir les més decisives: notes, gravacions de converses, escrits, documents, etc.

Adreça't al sindicat!

Si pateixes una situació d'assetjament sexual a la feina, pots posar-te en contacte amb la UGT i t'ajudarem. Tens a la teva disposició el **nostre servei SIAM**, d'informació, assessorament i mediació per a dones, que té com a objectiu combatre les desigualtats en l'entorn laboral.

igualtat@catalunya.ugt.org / 93 329 82 73

Més informació (a la web de la UGT):

- Protocol per a la prevenció i abordatge de l'assetjament sexual i per raó de sexe a l'empresa
- Guia d'elaboració del protocol per a la prevenció i abordatge de l'assetjament sexual i per raó de sexe a l'empresa.

El Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya

Carme Navarro, consellera del CTEESC per la UGT de Catalunya

Què és, quan neix i a iniciativa de qui

La UGT de Catalunya forma part d'aquesta institució independent de l'acció de Govern, **un ens de dret públic amb personalitat jurídica pròpia, plena capacitat i autonomia orgànica i funcional per al compliment de les seves finalitats com a òrgan consultiu i d'assessorament del Govern en matèries tan sensibles com són les socioeconòmiques, laborals i ocupacionals**. Resta adscrit al Departament de Treball i els seus recursos es consignen en el pressupost de la Generalitat.

Creat el 1997, el CTEESC, tal com està configurat en l'actualitat, aglutina les funcions consultives i d'assessorament al Govern i alhora és un òrgan de participació institucional amb una estructura que esdevé un autèntic espai de reflexió sobre qüestions crucials d'actualitat en l'àmbit de l'economia i del treball.

Objectius, finalitat

Es pot dir que correspon al CTEESC, entre les funcions més importants:

- Emetre dictàmens amb caràcter preceptiu, no vinculant i previ a la tramitació corresponent, sobre els avantprojectes de llei i els projectes de decret legislatius que regulen matèries socioeconòmiques, laborals i d'ocupació, com també en la resta de supòsits que la normativa preveu. Entenem dictàmens com informes elaborats en aquestes matèries per les persones tècniques que ostenten les conselleries i que actuen com a pèrites.
- Elaborar propostes, informes o estudis a sol·licitud del Govern o els consellers o conselleres, o per iniciativa pròpia sobre matèries de l'àmbit de les seves competències.
- Elaborar i trametre al Govern una memòria en què es reflecteixin les seves consideracions respecte a la situació socioeconòmica i laboral de Catalunya, i una reflexió sobre la possible evolució d'aquesta situació.
- Elaborar i trametre al Govern un informe anual sobre la situació de les persones treballadores autònomes a Catalunya.
- Elaborar l'Informe de gestió del Consell.
- Elaborar mensualment un full d'indicadors socioeconòmics i laborals amb l'objectiu de proporcionar una anàlisi concisa sobre els aspectes més destacats de l'evolució socioeconòmica i laboral a Catalunya.

- Assessorar el Govern de la Generalitat en matèries socioeconòmiques, laborals i ocupacionals.
- Totes les funcions i competències que li siguin assignades per llei.

Cal remarcar que el CTEESC té plena autonomia per al compliment de les seves finalitats. La qualitat dels seus dictàmens, tot i no ser vinculants, apropa i ajuda els serveis jurídics del Govern a l'hora de legislar, aprovant normes o incloent-hi aspectes proposats pel CTEESC amb coneixement directes, concrets i efectius de la matèria tractada. Aquest fet i els resultats assolits fins ara, li confereixen un prestigi notable. Tampoc podem deixar de banda la resta de grups que formen l'espectre polític, que també prenen de referència els dictàmens i informes del CTEESC per reclamar als Governos determinades polítiques.

Qui el forma actualment. Quins sectors comprèn

El Consell està integrat per trenta-set membres distribuïts de la següent manera:

- President
- Grup primer. 12 membres en representació de les organitzacions sindicals més representatives de Catalunya, CCOO i UGT.
- Grup segon. 12 membres en representació de les organitzacions empresarials més representatives de Catalunya, Foment del treball i PIMEC.
- Grup tercer. 6 membres en representació del sector agrari (Unió de Pagesos de Catalunya), del sector marítim-pesquer (Federació Nacional Catalana de Confraries de Pescadors), del cooperativisme (Confederació de Cooperatives de Catalunya) i de l'economia social (Taula d'Entitats del Tercer Sector Social de Catalunya) i grup de 6 persones expertes de reconegut prestigi pertanyents a entitats i associacions amb incidència en les matèries de competència del Consell.

Aquestes trenta-set persones formen part de les següents comissions:

- Comissió executiva
- Comissió d'economia, fiscalitat i Unió Europea
- Comissió de mercat de treball i polítiques socials
- Comissió de polítiques sectorials
- Comissió de desenvolupament territorial i medi ambient

Aquestes comissions juntament amb el Ple del Consell, formen part dels òrgans col·legiats. Totes les persones membres del Consell formen part del Ple del Consell. Aquest pren els acords per majoria absoluta, i dirimeix els empats la persona que n'ocupa la Presidència mitjançant el vot de qualitat.

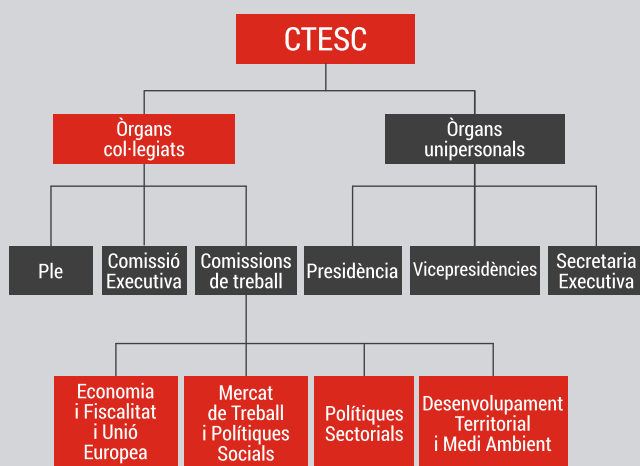
Si ens fixem en els òrgans unipersonals, a part de la Presidència, el CTEESC també té dues vicepresidències que són elegides pel Ple a proposta, cadascuna, dels grups primer i

segon, respectivament, d'entre els seus membres. Aquestes vicepresidències són rotatives, de manera que un any ostenta la vicepresidència primera un membre d'una de les organitzacions sindicals majoritàries i la vicepresidència segona un membre de les organitzacions patronals majoritàries, i l'any següent s'intercanvien els llocs i la vicepresidència primera l'ostenta un membre de l'altra organització patronal majoritària i la vicepresidència segona l'ostenta un membre de l'altra organització sindical majoritària.

Per últim, hi ha també la responsabilitat de la Secretaria Executiva, proposada pel conseller o consellera de Treball, i ha de tenir el suport de, com a mínim, dos terços de les persones membres del Consell.

Formes de treball: responsabilitat de cadascuna de les organitzacions

Estudis i informes. Memòria socioeconòmica i laboral de Catalunya i situació del treball autònom a Catalunya

Una menció especial als informes i estudis és imprescindible. Més enllà dels dictàmens que ja s'han esmentat anteriorment, el CTESC elabora propostes, informes o estudis sobre matèries de l'àmbit de la seva competència, a petició del Govern. Aquesta sol·licitud s'ha de presentar a la persona que ocupa la Presidència, que alhora n'ha d'informar la Comissió Executiva, que és qui decideix finalment si l'aprova, el procediment a seguir i els terminis d'aprovació. Però també aquests documents els pot demanar qualsevol membre o qualsevol dels grups del CTESC. Exemples dels darrers informes que s'han dut terme són *El dret a l'habitatge* (2021), *Per una mobilitat ocupacional més intel·ligent i sostenible* (2023), *El sector cultural a Catalunya* (2023), *El sector de la salut a Catalunya* (2024). Actualment s'estan elaborant els informes «Com fer efectiva l'ocupabilitat al llarg de la vida», «Joves i subocupació» i «Les polítiques de reequilibri territorial a Catalunya».

Dels informes, cal destacar especialment la *Memòria socioeconòmica i laboral de Catalunya*, en compliment de l'article 2.1 de la Llei 7/2005 del CTESC, que s'elabora dins el primer semestre de cada any, en què es reflecteixen les consideracions respecte a la situació de Catalunya en aquestes matèries, i una reflexió sobre la possible evolució d'aquesta. La memòria consta de les següents parts: Presentació; Consideracions i recomanacions; Cap. I «L'economia a Catalunya»; Cap. II «R+D+I i societat digital»; Cap. III «Mercat de Treball»; Cap. IV «Condicions de vida»; Cap. V «Sostenibilitat ambiental».

D'altra banda, s'elabora també —amb una cadència anual— una diagnosi de la situació del treball autònom, seguint amb el compliment de la mateixa llei 7/2005 del CTESC.

Per últim, el CTESC participa i promou la participació en congressos, jornades, seminaris i conferències relacionats amb matèries socioeconòmiques, laborals i ocupacionals, i promou altres iniciatives relacionades amb l'estudi, el debat i la difusió d'aquestes matèries.

Referent a aquestes activitats, destacar que els dies 24 i 25 d'abril el CTESC ha estat l'amfitrió de la trobada anual de CES autonòmics, en el marc de la qual s'ha dut a terme la jornada «Trobada anual dels CES autonòmics i d'Espanya».

Experiències similars en altres àmbits territorials (comunitats autònomes, Espanya, Europa)

No podem oblidar que el CTESC és un òrgan de caràcter autonòmic. De la mateixa manera que Catalunya té el seu Consell, la majoria de comunitats autònomes també el tenen, sent un total de **17 consells econòmics i socials autonòmics** els que existeixen. Tots ells tenen els mateixos objectius, evidentment dins l'àmbit territorial que els pertoca.

A escala estatal hi ha el **Consejo Económico y Social de España (CES)**. En aquest cas, és important destacar que en el grup primer, corresponent a les organitzacions sindicals, en formen part CCOO, UGT, Convergència Intersindical Galega i Euskal Languilen Alkartasuna, aquestes dues últimes amb un sol membre en representació.

Per últim, d'àmbit europeu existeix el **Comitè Econòmic i Social Europeu (CESE)**, els membres del qual representen un ventall d'organitzacions de la societat civil de tot Europa, incloses les organitzacions sindicals, les empreses i d'altres interessos, sent designats pels governs nacionals i nomenats pel Consell de la UE. El nombre de membres de cada país depèn de la seva població.

Així doncs, per tot el que acabem d'explicar, volem deixar constància de la importància del paper que té el CTESC i de la rellevància que té per a la nostra organització com a àmbit de representació institucional i amb la participació de la UGT de Catalunya. **LT**

El dret a la desconnexió digital

Sita Aguilera

Comunicació i Imatge de la UGT de Catalunya

La garantia i el respecte de les persones treballadores envers el temps de descans

Què entenem per desconnexió digital?

El dret a la **desconnexió digital** és el dret a no rebre ordres fora de l'horari laboral i el respecte al descans. **Ignorar les ordres fora de l'horari laboral és un dret**, i els treballadors i treballadores no hem de renunciar al nostre temps de descans, permisos o vacances per atendre afers laborals.

La negociació col·lectiva pot ajudar a fixar la concreció d'aquest dret i, precisament, és en aquest àmbit on cal promoure un protocol negociat de desconnexió digital que reguli i garanteixi la cobertura d'aquest dret.

Quines obligacions té l'empresa respecte a la desconnexió digital?

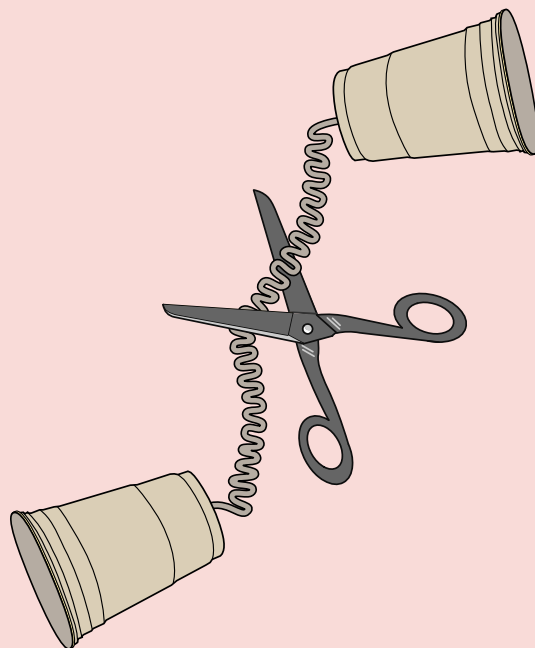
L'empresa està obligada a garantir la desconnexió digital de les seves treballadores i treballadors durant els períodes de descans. És obligatori que l'empresa elabori una política interna, prèvia consulta amb la representació legal de les persones treballadores, que defineixi les modalitats d'exercici del dret a la desconnexió, així com les accions de formació i de sensibilització del personal sobre un ús raonable de les eines tecnològiques que eviti el risc de fatiga informàtica.

Qui té dret a la desconnexió digital?

Tenen dret a la desconnexió digital totes les treballadores i treballadors. És aplicable en tots els sectors i àmbits, també en el del treball a distància i teletreball, segons queda recollit en l'article 88 de la Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre i en l'article 18 de la Llei 10/2021, de 9 de juliol, de treball a distància.

Quan s'aplica la desconnexió digital?

El **dret a la desconnexió digital s'aplica durant el temps de descans** en què la persona treballadora no està obligada a prestar els seus serveis a l'empresa. És a dir, els treballadors i treballadores només han d'estar pendents dels seus dispositius i contestar missatges i trucades de feina durant la jornada laboral establerta pel contracte de treball, el conveni col·lectiu i/o l'Estatut dels Treballadors.

Em poden acomiadar si no contesto durant el temps de descans?

No, l'empresa no et pot acomiadar si no contestes ni fas tasques de feina durant el teu temps lliure. La persona treballadora pot ser contactada, però té dret a no contestar fins que comenci la jornada laboral. Si l'empresa sancionés el treballador o treballadora per aquest motiu, la sanció es podria impugnar.

Què podem regular als convenis col·lectius?

La millor eina per garantir el dret a la desconnexió digital és mitjançant la negociació col·lectiva; per tant, cal que el conveni col·lectiu, sigui d'empresa o sector, incorpori clàusules que regulin l'obligació general de no fer comunicacions fora de la jornada, així com el dret de les persones treballadores a no respondre els correus o missatges professionals fora del seu horari de treball, incloses les vacances.

Si vols saber-ne més, pots trobar les **Orientacions per garantir el dret a la desconnexió digital** a la web del sindicat que han estat redactades i consensuades entre els agents socials més representatius, entre els quals es troba la UGT de Catalunya, que integren el Consell de Relacions Laborals.

Aquestes orientacions recullen totes aquelles qüestions que cal tenir en compte a l'hora d'establir, a l'empresa o centre de treball, la política que ha de garantir el dret a la desconnexió digital i posen de manifest la importància de la negociació col·lectiva a l'hora d'incorporar aquest dret, amb exemples i bones pràctiques. **LI**

Un canvi climàtic que obligarà a un canvi de model

Ferran Vallespinós, doctor en Ciències Biològiques, investigador científic del CSIC i escriptor

Fotografies de Marc Lozano/ClimAcció, Flickr (CC BY-NC-SA 2.0)

És prou evident que tant la dreta radicalitzada com la ultradreta intenten construir un relat cultural del qual sempre han estat mancats; fins i tot no dubten a beure de les fonts de Gramsci, a qui interpreten a la seva manera. A escala mundial, temes com la immigració, el rearmament, la negació del dret de l'avortament, la imposició de l'ensenyament religiós, etc., són alguns dels elements comuns del nou discurs extremista. Al nostre país, s'hi afegeixen dos elements més: la negació de la memòria democràtica i del canvi climàtic.

A les autonomies on governa el PP (amb l'ajut o no de Vox) s'anul·len lleis tan bàsiques com la de garantir que els familiars dels assassinats brutalment recuperin les seves restes, o es decideix retirar tota la simbologia franquista de carrers i edificis. Fins i tot Esperanza Aguirre no ha dubtat a fer culpables de la guerra civil tant al PSOE com a la UGT per la revolució d'Astúries, oblidant que va tenir l'origen en una revolta de part de l'exèrcit espanyol, el juliol de 1936.

Si bé el negacionisme del canvi climàtic no és exclusiu de la dreta i ultradreta espanyola, aquí té uns elements particulars com és la manca de qualsevol raonament mínimament tècnic: n'hi ha prou amb acudir a l'opinió d'algun cosí o simplement normalitzar uns canvis que ja han ocorregut en el passat. Però

Vaga pel clima, Barcelona, 27 de setembre 2019

els fets són tossuts: patim cada cop més fenòmens extrems (onades de calor intenses i llargues o tempestes de gran intensitat), perllongades sequeres que posen a una part de Catalunya en situació d'emergència, els temporals marins ens deixen les platges sense sorra, a l'oceà passen fenòmens insospitats en els corrents marins o els esculls coral·lins, etc.

La diagnosi és clara: hi ha un gran consens científic (estructurat al voltant del Panell Intergovernamental d'Experts sobre el Canvi Climàtic, IPPC) que adverteix d'aquestes alteracions des del seu primer informe de l'any 1990, n'identifica les causes i presenta diversos escenaris de quin serà l'escalfament global d'aquí a final de segle en funció de la

nostra capacitat de lluita. El pitjor escenari dibuixa unes condicions difícilment compatibles amb el manteniment de la civilització en condicions comparables a les actuals.

És cert que aquest canvi climàtic no és el primer que succeeix a la Terra, però ara té dues característiques pròpies: les alteracions han estat més ràpides que mai (en menys de 200 anys, des de l'època preindustrial, la temperatura mitjana s'ha incrementat més d'un grau centígrad) i per primer cop la humanitat n'és la responsable per culpa de l'alliberament de grans quantitats de gasos d'efecte hivernacle causants de l'escalfament.

La raó de tot plegat rau en la capacitat de l'home (ho diré en genèric) per fer servir l'energia externa. El que realment diferencia la humanitat de la resta d'espècies animals amb les quals compartim la Terra no és caminar drets, ni fer servir estris, ni tenir un cervell gran ni la capacitat de parla. De fet, altres animals propers evolutivament, comparteixen amb nosaltres totes aquestes capacitats, encara que sigui moderadament.

Només nosaltres hem estat capaços de fer servir energies alienes a les del nostre cos: primer el foc, que ens va permetre desforestar grans superfícies i convertir-nos en conreadors en

lloc de merament recol·lectors. També hem aprofitat l'energia dels animals domesticats; la del vent per fer grans viatges i colonitzar llocs llunyans; també la hidràulica i l'aplicació del foc ens van portar a la màquina de vapor. Finalment, vàrem descobrir els combustibles fòssils. Com deia el gran ecòleg Ramon Margalef, l'energia interna nostra que genera el metabolisme tot just és d'uns 150 watts, però al nostre sistema de vida es fan servir molts centenars de kilowatts diàriament (desplaçaments, calefacció, alimentació, construcció, enllumenat, etc.).

L'èxit aparent de la nostra civilització ha estat estretament dependent d'aquesta capacitat de fer servir energia externa i ara es planteja el dilema de si allò que ha estat tan positiu conté també l'ou de la serp de la nostra destrucció, tot parodiant el títol i el missatge de la pel·lícula d'Ingmar Bergman.

L'origen dels combustibles fòssils rau en grans quantitats de biomassa vegetal d'èpoques pretèrites de l'evolució de la Terra, quan van quedar soterrades i que han experimentat transformacions químiques. Aquest procés va suposar retirar un volum immens de carboni que va quedar aïllat de l'atmosfera constituint un gran reservori calorífic, que a partir sobretot del segle XVIII va començar a ser explotat. La

combustió dels combustibles fòssils produeix CO_2 (diòxid de carboni) que en part s'acumula a l'atmosfera (la seva concentració ha passat de valors propers a 280 ppm abans de la revolució industrial a 421 ppm l'any 2024). Hi ha, per tant, una correlació significativa entre l'ús dels combustibles fòssils i la concentració de CO_2 atmosfèric. Aquest gas és el principal causant (junt amb el metà i els òxids de nitrogen) de l'increment de la temperatura de la Terra.

Aquest escalfament té efectes negatius que tot just

Vaga pel clima, Barcelona, 27 de setembre 2019

Vaga pel clima, Barcelona, 27 de setembre 2019

la transició energètica, que consisteix a deixar de consumir els combustibles fòssils i fer servir les energies renovables.

És una mica el retorn energètic al passat, però amb enginyers moderns que transformen l'energia solar i eòlica en electricitat. Restava molt per fer perquè només un 25 % del consum total d'energia d'Espanya és elèctric; la resta són combustions i encara no està clar com ho resolrem. Parlem de l'hidrogen verd, però tot està en les beceroles. Tampoc la xarxa elèctrica actual pot absorbir tota l'energia renovable que

comencem a patir: l'alteració de les condicions del medi i de la biodiversitat, però també en l'economia i la justícia social. De fet, un estiu més calorós pot suposar per a un europeu gastar més en aire condicionat i, una sequera, petites molèsties de consum; en canvi, per a un agricultor del corn de l'Àfrica pot suposar la fam per sempre en perdre tots els seus camps la capacitat de conreu. Actualment, es calcula que al món hi ha més de seixanta milions de refugiats climàtics, que no fugen d'una guerra.

Per tant, els efectes del canvi climàtic són ambientals, però també socials. Afegeixen una nova injustícia a les moltes que ja hi ha. La capacitat de resistència enfront dels canvis que es produiran és infinitament menor als països pobres que als del primer món; i dins de casa nostra, quan parlem de la necessitat de «refugis climàtics» és per poder atendre mínimament aquella part de la població que la pobresa fa vulnerables.

Estem davant d'un repte, possiblement el més important de tots, atès que afecta directament la nostra manera actual de viure. Sabem què passa i en coneixem les causes; només queda actuar abans de sobrepassar el llindar d'escalfament d'1,5°C a final d'aquest segle i aconseguir la neutralitat climàtica el 2050 (Acord de París, 2016). Només hi ha un camí:

potencialment podem generar ara mateix; per això veiem sovint aerogeneradors aturats en dies de vent. I no podem repetir el model dels combustibles fòssils: grans centres industrials de generació amb botifarres de cables fins a les zones de consum. Hem de ser capaços de poder aprofitar la virtut de les energies renovables per a una producció descentralitzada.

Perquè si bé el sol i el vent són gratuïts i infinits, no ho són els materials que calen per generar energia renovable. No es pot continuar consumint cada cop més energia encara que sigui renovable. Per tant, la transició ha d'anar acompanyada també d'un estalvi de l'energia.

El debat de fons és un canvi de model en el qual el grau de benestar no estigui lligat estrictament al creixement del PIB i, per tant, a gastar cada cop més energia. De cap manera vol dir retornar a les caveres. Hem de ser capaços de viure bé però d'una altra manera, amb un urbanisme i una mobilitat diferents, amb electrodomèstics sense caducitat programada i no canviant de mòbil segons les modes. Enfrontar el canvi climàtic amb una transició energètica ben planejada, fent de la necessitat una oportunitat (també pels llocs de treball que hi ha darrere d'aquesta transformació). **L7**

Aprèn a reclamar

Avalot – Joves de la UGT de Catalunya
Il·lustracions d'Openmoji

Les joves som el col·lectiu «de les primeres vegades» i això accentua la nostra vulnerabilitat, en especial dins les relacions de consum.

Conceptes nous, lletra petita, sumat a la falta de formació en aquesta matèria, fan que a vegades les joves acabem caient en errors que poden sortir molt cars.

El Codi de Consum de Catalunya estableix com a col·lectius vulnerables pel que fa a les relacions de consum els infants i els adolescents, sense concretar en cap cas el de les joves ni les característiques d'aquestes.

En un sistema públic basat en què la ciutadania acudeixi a les administracions, les joves seguim preferint les pantalles a l'hora de resoldre les nostres inquietuds. Potser és per falta de costum o per la desafecció cap a les institucions, però moltes vegades no arribem ni a preguntar prèviament els dubtes ni a buscar com solucionar els problemes quan ja els tenim.

Així que, per tal de tenir la informació necessària per empoderar-nos en les nostres relacions de consum, us deixem els...

5 apunts bàsics sobre el consum

1. Prèviament

Tingues en compte els conceptes:

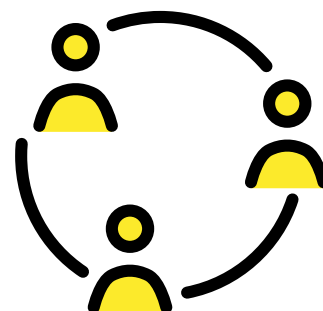
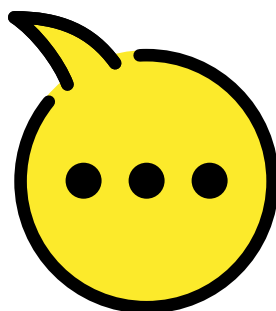
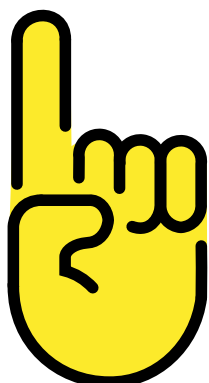
- **Relació de consum:** tota relació de prestació de servei o adquisició de producte entre empresa i persona consumidora. Aquesta relació comprèn totes les etapes: informació, oferta, publicitat, utilització...
- **Persona consumidora:** és aquella que gaudeix de béns i serveis fruit de l'activitat empresarial.

Abans d'adquirir qualsevol producte o contractar qualsevol servei és important tenir-ne tota la informació.

- Quina empresa hi ha darrere? Hi ha bona atenció al client?
- En cas de tenir problemes, com puc reclamar?
- Quin és el preu final? Quines condicions em posen? A quins drets i obligacions m'estic compromentent?

Respondre aquestes preguntes és bàsic per fer-nos conscients de les implicacions que comporta tirar endavant la contractació.

Durant tot el procés és important anar recopilant la informació sobre la contractació per escrit, ja que si en algun moment hi ha alguna disconformitat, necessitarem aquesta documentació per provar la nostra versió.

2. Si sorgeix un conflicte

Si tens algun dubte durant el procés o comences a veure que pot haver-hi algun problema, el primer que cal que facis és posar-te en contacte amb l'empresa i plantejar-los què està passant.

De la resposta o la falta de resposta podràs concloure si et trobes davant d'un conflicte.

Si la comunicació amb l'empresa no funciona, el pas següent és plantejar-se què necessites i fer una reclamació, una queixa i/ o una denúncia.

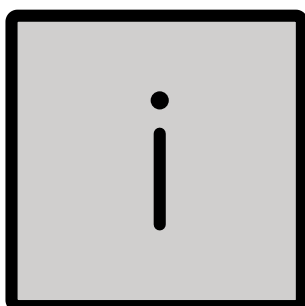
- **Reclamació:** volem demanar a l'empresa la reparació d'un dany o la solució a un problema.
- **Queixa:** l'objectiu serà posar uns fets en coneixement de l'empresa per mostrar-ne la nostra disconformitat.
- **Denúncia:** busquem informar l'Administració de què ha passat per si s'ha pogut incórrer en un incompliment de la normativa aplicable.

Si davant d'un conflicte decideixes interposar una reclamació, en el cas de trobar-te en un establiment, aquest estarà obligat a facilitar-te el full de reclamacions que, un cop emplenat, haurà de signar i quedar-se'n una còpia. Si la comunicació és per via telemàtica, intentarem fer-la per escrit, per algun mitjà que ens en puguem guardar còpia i puguem adjuntar la documentació que tenim. Si no és possible, haurem de demanar que ens facilitin el número de reclamació per assegurar-nos que s'ha interposat.

L'estructura de la reclamació és:

- Dades de les parts
- Relat dels fets ocorreguts
- Petició com més clara possible (si es tracta de diners, concretar quina quantitat demanem).

Adjuntarem a aquesta reclamació tota la documentació que recolzi els fets descrits.

3. Després de presentar la reclamació a l'empresa

L'empresa reclamada tindrà un mes per donar resposta a la reclamació. En aquest punt tocarà esperar que passi aquest termini o que hi hagi resposta d'algun tipus, sigui una contestació o algun moviment que indiqui que estan intentant atendre la reclamació.

Si en aquest mes no hi ha resposta o la resposta és negativa, haurem de plantejar aquesta reclamació al Servei Públic de Consum corresponent al nostre domicili (normalment l'OMIC del nostre ajuntament) o bé tramitar-la a partir d'una associació de persones consumidores.

El requisit per a aquest pas és haver fet la reclamació prèvia.

En la majoria de serveis públics de consum i d'associacions de persones consumidores la presentació d'una reclamació s'interpreta com una sol·licitud de mediació.

La mediació és un procediment que es caracteritza per la intervenció d'una persona medidora, imparcial i experta, que promou que les parts –persona consumidora i empresa– assolixin per elles mateixes un acord satisfactori.

4. Després de fer la mediació

Si amb la mediació no s'arriba a un acord entre les parts, es pot continuar la tramitació de la reclamació traslladant-la a l'organisme corresponent.

- Si l'empresa està adherida al Sistema Arbitral de Consum, es pot cursar una sol·licitud d'arbitratge en la qual ambdues parts estan d'acord a sotmetre la controvèrsia a la decisió que prengui un òrgan arbitral expert.
- Si existeix algun organisme amb competències per reprendre el cas, s'haurà de fer la derivació corresponent de l'expedient sencer.
- Si no es pot traslladar a cap altre organisme, el pas següent pas és la via judicial i, per tant, abans de presentar cap demanda davant de cap jutjat recomanem que s'acudeixi al Servei d'Orientació Jurídica (SOJ), un servei gratuït d'assessorament jurídic bàsic que facilita informació sobre les possibles vies.

5. Consulta

Si llegint aquest article, pensant en les teves relacions de consum o en mig d'un procediment de reclamació, encara t'has quedat amb dubtes, a l'Avalot t'oferim l'assessorament i l'acompanyament que calgui. Sempre que ho necessitis, escriu-nos a avalot@catalunya.ugt.org.

Nota de l'e.: l'Avalot fa servir el genèric femení per referir-se a tots els gèneres.

Amandla!!! un crit de llibertat a les fronteres d'Europa, és el testimoni fotogràfic de Antonio Sempere. Recull imatges preses a la frontera sud que separa l'Estat espanyol del marroquí, a la zona dels Balcans i a les aigües de la Mediterrània central.

Amandla vol dir «poder» en zulú i xhosa, dues llengües sud-africanes. El mot es va convertir en una consigna de lluita contra l'apartheid. Quan algú cridava «Amandla», la resta aixecaven el puny i responien «Awethu» o «Ngawethu», que significa «per

nosaltres», «per al poble». A poc a poc, aquesta consigna es va anar convertint en un crit de lluita a tots els països africans. Una lluita per les llibertats i la defensa dels drets humans.

Antonio Sempere capta a través de la seva càmera la mirada que ens mostra por, angúnia, patiment, alegria, esperança, esgotament, etc., de milers de persones que fugen de situacions insostenibles de conculcació de drets i que continuen veient com aquests drets són vulnerats quan arriben a territoris on –suposadament– es respecten. Ens invita a conèixer tres de

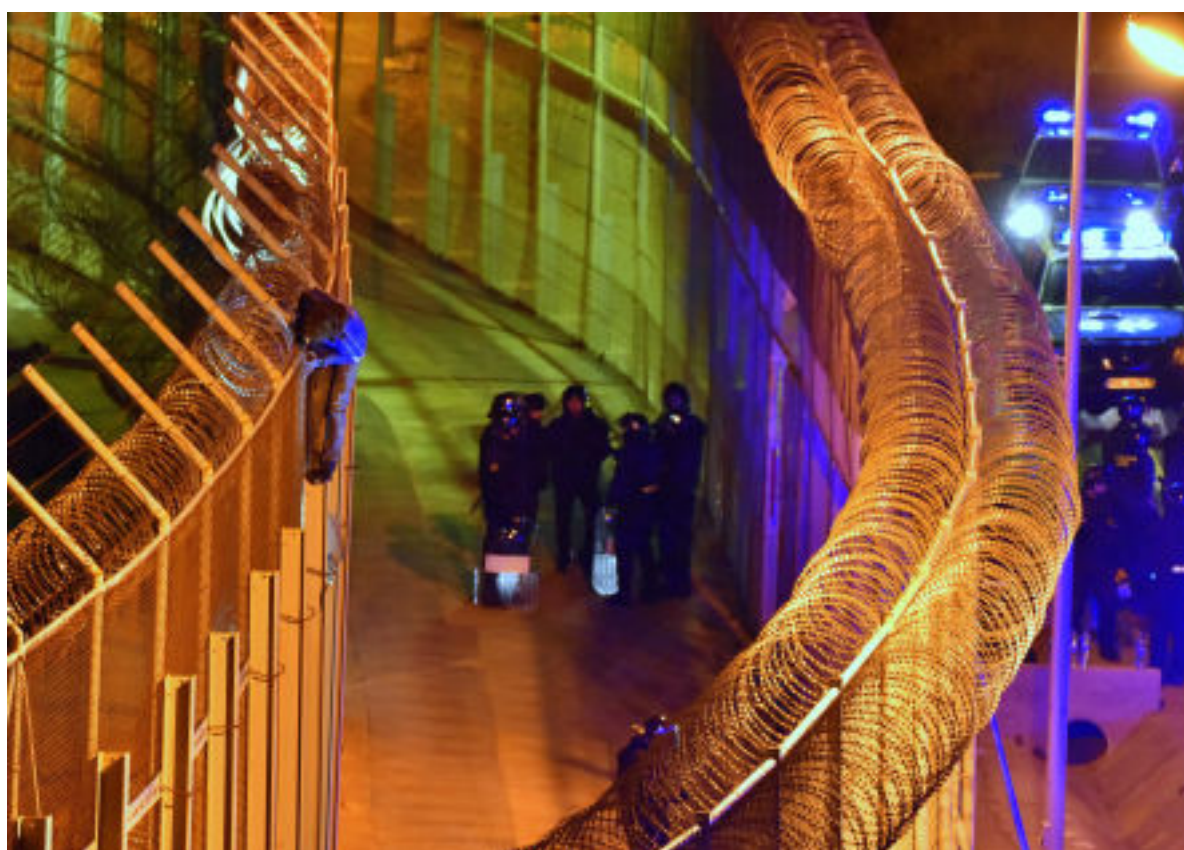
les vies a través de les quals arriben les persones migrades a la vella Europa.

Les fotografies ens conviden a recordar el patiment d'aquelles persones que fugen de la barbàrie per buscar un horitzó de vida digna: les que han pogut establir-se a casa nostra, les que han mort en l'intent i les que persisteixen una vegada i una altra perquè no tenen cap més alternativa. Les imatges ens obliguen a recordar que darrere de cadascuna d'elles hi ha una història de patiment, de vulneració de drets i de desigualtat.

Un jove migrant apareix ofegat entre les roques d'una platja de Ceuta. Moltes persones troben la mort quan intenten arribar al continent europeu buscant una vida millor.

Arribant a la frontera vam veure les llums de la tanca. Primer, la policia marroquina, darrere, l'espanyola; vam continuar endavant. Vam rebre pedrades, cops i de tot, però vam poder pujar a la tanca; estàvem ferits i molt cansats. Ens van tornar a la zona marroquina, allà ens van colpejar més i més; ens van enviar en autobusos cap al sud. Ens van deixar sense menjar ni diners. Vam tornar a caminar cap a nord.

Charles Zongó, migrant costamarfileny. Va intentar saltar la tanca quatre vegades. Se'n va sortir l'1 de gener del 2017.

Són molts anys de tanca i mort. Les imatges dels salts s'amunteguen en la memòria, com ho fan els cossos de les darreres víctimes que van agonitzar un 24 de juny de 2022 a Melilla, davant de les porres dels policies marroquins. Aquesta m'estremeix, especialment, perquè mostra algú que s'ho ha jugat tot i que està a punt de rendir-se. Ferit, esgotat, sense sabates. Sembla que amb un petit esforç estarà a Europa, però el seu gest no és de victòria, és de derrota. Ell ja ens explica què passarà poc després. Sota el filat, la Guàrdia Civil l'espera per tornar-lo a la casella de sortida.

María Martín, periodista d'*El País*.

Una imatge, tot i que la sabem interpretar per tantes vegades com l'hem vista, no ens ho diu tot. Calen moltes paraules per comprendre què ha portat a aquestes dones a emprendre un viatge tan perillós i incert. Però no es vol saber ni comprendre, perquè llavors potser hauríem de treure les tanques i canviar les lleis.

Núria Carulla Musons, copresidenta de Lafede.cat i membre de Justícia i Pau.

Quan van començar a arribar persones refugiades al nord de Sèrbia, l'any 2015, només hi érem uns quants voluntaris que vam fer el que vam poder per atendre-les. Fred, fam, malalties i desamparament és el que vam trobar durant el dur camí dels Balcans. Els boscos es van convertir en refugis improvisats on, amb prou feines, es resguardaven del fred. La catàstrofe humanitària com a conseqüència de les guerres hauria de fer reflexionar els estats que les provoquen per tal d'evitar-les.

Tibor Varga, voluntari als boscos serbis. Missió Evangèlica Europea a Sèrbia.

Open Arms, igual que altres organitzacions, és allà on hi ha inacció dels estats. Per mi, aquestes persones les uneix una gran sensibilitat en la seva relació amb aquest Mediterrani que és el meu líquid amniòtic. Mentre sigui possible, qualsevol ésser humà té dret a ser rescatat quan la seva vida està en perill. Open Arms va néixer per actuar on els estats són absents per salvar la vida de les persones que són a la mar. Open Arms els posa a resguard a terra ferma.

Joan Manuel Serrat, cantautor, canta al Mediterrani.

Tot i que això no és d'ara, les societats modernes estan construïdes sota el jou de l'esclavatge que es nodreix dels països del tercer món, i el continent africà és un exemple de l'espoli que occident practica des de l'expansió colonial.

Antonio Sempere, fotoperiodista

Antonio Sempere és un fotoperiodista *freelance* que treballa a *El Faro de Ceuta* i a *El Mundo*, on fa seguiment dels Balcans i del Nord d'Àfrica. És corresponal de *Pressenza*, lloc global de periodisme i humanisme, on cobreix la informació

sobre fenòmens migratoris i drets humans. També col·labora amb les agències France Press i Europa Press.

Va passar dos anys a Sèrbia documentant la crisi de refugiats que intenten arribar a Europa per la ruta dels Balcans. Ha participat en tres

missions a la Mediterrània central amb Open Arms.

És autor de les imatges de les dues exposicions, «A pie de valla. Frontera Sur» i «InfVierno serbio», que Sindicalistes Solidaris ha portat arreu del país. **LT**

Clavé el polifacètic

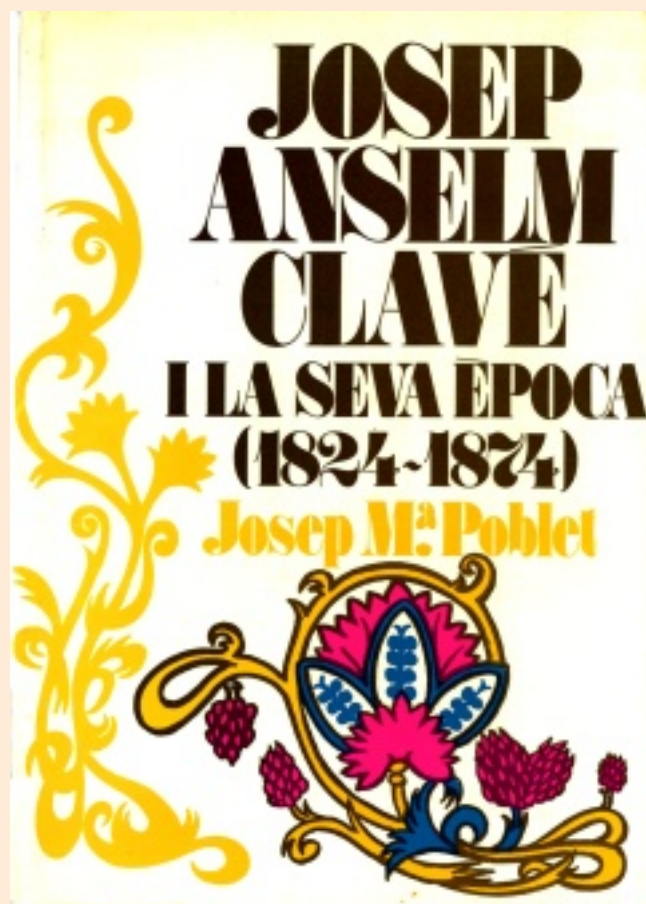
Joan Tudela, escriptor i periodista

Venim del segle XIX, el segle de la fundació del Barça i de la UGT, del marxisme i del catalanisme, el segle de **Josep Anselm Clavé** (1824–1874), un home memorable, paraula que, segons el diccionari, vol dir digne de ser recordat. I sí: són una trentena les poblacions de Catalunya que han alçat un monument a Clavé, són un centenar els municipis catalans amb un carrer dedicat a Clavé.

Parlar-ne és sempre d'allò més interessant, però enguany és a més a més adient pel fet que celebrem dos aniversaris rodons: fa 200 anys que Clavé va néixer i en fa 150 que va morir. Parlem-ne, doncs.

I fem-ho aixoplugats en un altre aniversari rodó: fa mig segle que **Josep Maria Poblet** (el diputat d'Esquerra Republicana que, com a president de la mesa d'edat, el 10 d'abril del 1980, va declarar constituït el Parlament de Catalunya restaurat), va publicar *Josep Anselm Clavé i la seva època (1824–1874)*, una biografia completa, documentada i vibrant, que fem servir aquí com a principal font d'informació, tot i que al final de l'article hi afegim dues coses de collita pròpia, que són el paper de Clavé com a pioner de la societat civil i la vigència actual de la seva obra.

I com que la figura de Clavé és polifacètica, dediquem un apartat a cadascuna de les facetes del personatge.

Coberta de la biografia escrita per Josep Maria Poblet

El seu ideal és sempre la regeneració moral i cultural del proletariat

OBRER. Fill d'un menestral fuster arruïnat, entra d'aprenent en un taller de torneria on la jornada laboral és de catorze hores; però, com que té els ulls malalts i no hi veu prou, ha d'inclinar-se tant davant el torn que acaba geperut i, a última hora, ha de deixar la feina. Així i tot, no deixarà mai d'identificar-se amb els treballadors. El seu ideal serà sempre la regeneració moral i cultural del proletariat, dur la classe obrera, durant les hores d'oci, de les tavernes a les corals; però el mateix Clavé deixa clar el caràcter alhora cultural i social de les agrupacions corals: «L'Aurora i similars tenen, en el fons, un caràcter de societats de resistència obrera per a casos de malaltia, de desocupació i també de vaga.»

MÚSIC. Als deu anys, Clavé ja toca el violí i, als catorze, el violoncel, la flauta i sobretot la guitarra. A disset anys, és el Josepet de la guitarra, que es guanya la vida cantant a les tavernes. Mai no deixa d'estudiar música i sempre mira d'estar al corrent de la música que es fa a Europa (dona a conèixer aquí la música de **Wagner**). Com a compositor, crea una música nova, però arrelada a la terra, una música fresca i inspirada. Les lletres i les músiques que escriu arriben al cor dels qui les canten i dels qui les escolten, malgrat que ell és més músic que poeta. Quan agafa la batuta tot ell s'engrandeix. Esdevé un dels dos músics més populars de l'època; l'altre és **Pep Ventura**, autor de sardanes: dos artistes sorgits del poble i amb un art dedicat al poble. Clavé ens ha llegat 161 composicions.

Recull de poesies líriques de Josep Anselm Clavé publicades a Barcelona l'any 1933 Blau-Barcelona, Wikimedia

Retrat de J.A. Clavé. Imatge cedida per l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona

AMIC. Clavé és amic dels amics, que són molts. N'hi ha mitja dotzena que han passat a la història. La llista és eloqüent, perquè mostra amb qui es feia més Clavé: **Abdó Terrades, Valentí Almirall, Narcís Monturiol, Pep Ventura, Apel·les Mestres i Frederic Soler (Serafi Pitarra).**

CAPDAVANTER. Clavé –matiner, puntual, complidor– és un home capaç d'engrescar molta gent i de tirar endavant tot de coses. Els obstacles, els supera; per exemple, com que els noms de les primeres corals –Aurora, Fraternitat– són titllats de subversius, opta per batejar el seu moviment amb el nom d'Euterpe, la musa grega de la música. És capaç d'organitzar grans actes musicals: l'any 1864 reuneix 2.000 cantaires, 300 músics i més de 50 entitats en un sol espectacle a Barcelona. Durant anys, convoca concerts matinals –a les sis del matí!– i no hi falta mai públic. Administra ell mateix els locals on tenen lloc les actuacions, com ara el Tívoli i els Camps Elisis. En una ocasió, organitza un banquet de sis-centes persones, simplement, per celebrar la darrera funció de la temporada. Ah! I va sempre ben mudat. I fa que també vagin ben mudats els proletaris cantaires, que el veneren. Clavé arriba a ser un dels homes més populars i més apreciats a la Barcelona vuitcentista.

És un dels homes més populars i més apreciats a la Barcelona vuitcentista

PERIODISTA. Clavé funda dues revistes musicals de llarga durada, que són *El Eco de Euterpe* i *El Metrónomo*. És redactor d'*El Estado catalán* de **Valentí Almirall** i col·labora a diferents diaris i setmanaris. Publica molts articles al llarg de la seva vida (i també escriu teatre i contes). A més a més, el 1860 publica *El Carnaval de Barcelona* (la festa més gran de la Barcelona vuitcentista, que tenia un caràcter benèfic), llibre que, de fet, és un extens reportatge. Però l'obra escrita més valuosa de Clavé són sens dubte les lletres de les seves composicions. Vet aquí una mostra d'una de les més famoses, *La Maquinista*:

*En el banquet del món
avui l'obrer ja hi cap.
Soldats som de la indústria,
soldats som de la pau.*

REPUBLICÀ. Les autoritats no veuen amb bons ulls l'obra de Clavé; un governador civil no s'està de dir: «La clase obrera debe ocuparse en trabajar y no en bailes y cantos». A més, Clavé és tota la vida un republicà federal. Sovint, víctima de la repressió política. El primer cop, el 1845, quan és tancat a la Ciutadella, amb guitarra i tot. L'última vegada, ja gran, quan és a punt de ser desterrat a les Filipines. Però en triomfar la Revolució de setembre del 1868, es dedica de ple a la política. Destaca com a president de la Diputació de Barcelona, sobretot en les dues coses que més el preocupen, que són l'ensenyament i la beneficència: millora i molt els serveis d'Instrucció Pública i les Cases de Caritat i Maternitat. També és diputat a les Corts constituents de la República i governador civil de Castelló de la Plana i de Tarragona. Amb el cop d'Estat del general **Pavía**, s'acaba la festa republicana.

Celebració del cinquantenari dels Cors de Clavé al monument de Josep Anselm Clavé a Barcelona. Frederic Bordas i Altarriba, 1907. Wikimedia Commons

CONTRADICTORI. Les contradiccions de Clavé són les contradiccions de la Barcelona de l'època. Primera: la llengua. Clavé fa com els altres prohoms de la Renaixença, que escriuen poesia en català, però duen la comptabilitat en castellà. Ell escriu les lletres de la majoria de les cançons en català, però la gran majoria dels articles de premsa en castellà; viu en català la vida quotidiana, però escriu les cartes personals en castellà.

Segona contradicció: la guerra d'Àfrica. El general Prim alça la veu contra el mal govern, però alhora comanda els voluntaris catalans a la guerra d'Àfrica, enmig de l'entusiasme popular, que Clavé comparteix; és l'autor d'*Els Nets dels Almogàvers*, que canta:

*Fills atrevits dels herois que algun dia foren del món l'admiració i l'espant!
Cinc-cents vàreu partir,
tres-cents torneau.*

I tercera contradicció: la monarquia. Republicà federal, antimonàrquic, participa amb molt de gust en l'homenatge de la ciutat de Barcelona a la reina Isabel II, que s'entusiasma amb les actuacions dels cors de Clavé. I després d'una entrevista cordialíssima a Madrid amb Isabel II, Clavé es justifica així: «Una cosa és la dama i l'altra la reina, i jo, amb tots els respectes, em sento tan republicà com abans.»

INFORTUNAT. Clavé va patir dos grans infortunis, l'un familiar, l'altre polític. Ell i la seva dona, **Isabel Soler**, tenen quatre fills; però el primer mor ben aviat, el segon –Conrad– als sis anys i la primera noia –Enriqueta– als catorze. Només sobreviu la petita, Àurea, que té descendència i viu una vida llarga, dedicada en part a la memòria del seu pare. La República, l'ideal polític de Clavé, quan arriba, és una olla de grills, que dura poc. Amb la caiguda de la República i la mort recent de l'Enriqueta a Madrid, Clavé i els seus tornen al domicili de Barcelona d'on no es mou fins a la mort, que arriba quan falten dos mesos perquè compleixi els 50 anys.

PIONER. Clavé és un pioner d'allò que avui dia anomenem societat civil. Neixen aquí al mateix temps la primera entitat de treballadors, que és l'Associació de Teixidors, i les primeres agrupacions corals de Clavé. Existeix, doncs, un moviment obrer sindical, sí, però també un moviment obrer cultural, que és el que encapçala Clavé. La burgesia catalana és activa en l'àmbit civil: fa el Liceu, el tren de Barcelona a Mataró, el Foment del Treball Nacional. Però les classes populars també fan societat civil: les primeres associacions obreres, que més endavant esdevindran grans sindicats, i moviments com ara els cors de Clavé i, més endavant, els ateneus populars.

Concert Cors de Clavé a Barcelona, 23 setembre 2012
Pere López / Wikimedia

Clavé és un pioner d'allò que avui dia anomenem societat civil

VIGENT. L'obra de Clavé és vigent per tres raons. La primera i més important és que la millora del nivell cultural de les classes populars és, actualment, més necessària que mai, entre altres coses, per evitar l'èxit electoral de **Donald Trump** i companyia. La segona és que la Federació dels Cors de Clavé, la més antiga de les federacions associatives catalanes, continua ben viva, amb un centenar de societats corals federades en actiu. I la tercera raó és que les obres que Clavé va crear al segle XIX continuen emocionant-nos al segle XXI. Per fer-ne la prova, només cal clicar i escoltar a internet *Les flors de maig*, la més coneguda de les seves produccions, interpretada per la Societat Coral Joventut Terrassenca. Endavant i bona audició!

L'Aixeta, la plataforma que ens connecta amb creadores i creadors

Cesk Freixas, director
Fotografies de Sergi Paramès

L'Aixeta va néixer l'any 2018 per fer possible l'autogestió dels projectes culturals del nostre país. Cuidada i gestionada per l'Associació l'Aixeta de promoció cultural, una associació sense ànim de lucre, acull més de 160 creadors i pràcticament 9.000 usuaris. Però... què és ben bé l'Aixeta?

El micromecenatge va instal·lar-se, durant la primera dècada d'aquest segle, com una forma de finançament alternativa que permetia poder executar projectes, sobretot de caire cultural, sense necessitat de tenir el vistiplau, les clàusules i les contrapartides de bancs i caixes tradicionals. D'aquesta manera, van començar a aparèixer molts llocs web arreu del món que donaven cobertura a aquesta idea, fent possible una economia col·laborativa, on els seguidors, amb les seves aportacions, feien realitat projectes concrets (un disc, un llibre, un curtmetratge, un videoclip, una pel·lícula, etc.), a canvi de la recepció de recompenses físiques (com per exemple rebre el disc o el llibre a casa) i contraprestacions no materials (com pot ser aparèixer als crèdits, sortir als agraïments, mencions especials, etc.). Aquest sistema es coneix com a «micromecenatge puntual» i ha esdevingut extremadament popular a nivell planetari. Avui dia, desenes de

Públic assistent a la 1a Festa de l'Aixeta, celebrada el 2023 a la sala Luz de Gas de Barcelona

milers de treballadors de la cultura d'arreu del món l'usen per tirar endavant la seva tasca.

Fa relativament pocs anys, després de la popularització d'aquesta primera idea del finançament col·laboratiu, va arribar un enfocament una mica més ambiciós: el «micromecenatge continu». Neix en la segona dècada d'aquest segle, i estira el propòsit engegat amb el binomi aportació-recompensa, però el duu més enllà. Amb aquesta nova fórmula del micromecenatge, ara ja no es busca fer possible un projecte puntual i concret, sinó que el que s'ambiciona és donar suport a una proposta cultural de forma genèrica, en la seva totalitat.

El binomi passa a ser subscripció-contingut i, el que és més transcendent, s'estructuren i es

generen les comunitats de mecenes. Això vol dir que les persones que hi col·loren se subscriuen a un creador, fent una aportació econòmica periòdica, habitualment amb caràcter mensual i, en conseqüència, convertint-se en mecenes. La diferència amb el «micromecenatge puntual» és que, ara, ja no es fa possible un producte específic, sinó que es fa possible el funcionament de la proposta cultural en el seu conjunt. Els creadors es comprometen a oferir contingut als seus subscriptors (mecenes), i reben el seu suport econòmic mes rere mes.

L'Aixeta és una plataforma que ofereix eines digitals, i posa a disposició dels creadors culturals aquesta segona forma de micromecenatge, el «micromecenatge

Actuació final conjunta a la 1a Festa de l'Aixeta

continu». Ho fem des de la certesa que l'economia col·lectiva i col·laborativa és la millor fórmula per garantir la independència creativa i l'autogestió econòmica dels projectes que acollim, i des de la voluntat de fidelitzar i interactuar horitzontalment i directament amb els seguidors, a través del naixement i el creixement de les comunitats de mecenes, espais imprescindibles per entendre aquesta modalitat del micromecenatge.

Però no només hi ha aquestes premisses, potser més ideològiques, fins i tot filosòfiques, en el nostre funcionament. La nostra plataforma va aparèixer per donar cobertura a la creació cultural i comunicativa que es fa en català arreu dels Països Catalans. Aquesta és la nostra marca més genuïna, perquè treballem des del ple

coneixement del nostre país, de la seva realitat cultural, des de l'observació de les mancances que patim, i amb els horitzons de l'ajuda i el suport com a motor del nostre projecte.

Si bé és cert que, arreu dels cinc continents, hi ha diverses plataformes de «micromecenatge continu», la bona feina feta des de l'Aixeta ens posiciona com l'única d'aquestes característiques en el nostre país i, malgrat centrar-nos únicament en la llengua catalana, com la tercera plataforma internacional del sector. Això és realment impressionant, perquè la nostra competència, en termes estrictament comparatius, són Patreon i Ko-fi, dues empreses amb clara ambició capitalista, la primera estatunidenca i la segona britànica, que capitanegen el sector amb una

inversió econòmica molt potent, amb equips humans i tècnics molt grans, i amb una capacitat publicitària i promocional inesgotable. L'Aixeta és, precisament, l'antònim de tot això, perquè, malgrat que ens agradaria molt poder tenir més presència i volum econòmic, la nostra aspiració és col·lectiva i, com bé hem assenyalat anteriorment, sense ànim de lucre.

A l'Aixeta no hi tenim cap treballador. La nostra tasca es realitza des de la militància cultural i el convenciment que els projectes de l'economia col·laborativa necessiten, com a mínim per a arrancar-los i consolidar-los, la solidaritat i el desinterès cap al profit econòmic individual. Per aquest motiu, tots els nostres beneficis es reparteixen i es reinverteixen, any rere any, per enfortir la pròpia comunitat creativa, oferint beques, ajudes directes als nostres creadors i millorant la plataforma. L'Aixeta és autosuficient i, per tant, s'autogestiona. Pot fer front a totes les seves despeses, associades a allotjament, servidors i proveïdors, i pot permetre's el creixement, amb un ritme molt més lent, amb un projecte d'actualització que estem desplegant aquests primers mesos del 2024, i que situarà l'Aixeta al mateix nivell que les altres plataformes del sector, plantejant noves funcions i eines, i també un nou disseny, que s'habilitarà al llarg d'aquest curs.

De fet, l'any 2023 l'Aixeta va tancar les seves millors xifres: més de 130.000 euros recaptats, 5.000 mecenes en actiu, i més de 20 creadors que reben, únicament de l'Aixeta, quantitats econòmiques que superen els 500 euros mensuals. Sense pressa, però gota a gota, l'Aixeta es referma i s'enforteix. Ho fem en comunitat i, sobretot, per la comunitat. Visca la creació cultural en català!

En la mort d'Ánchel Conte

Artur Quintana i Font
President d'Iniciativa Cultural de la
Franja, membre d'honor de l'Institut
d'Estudis Catalans i de l'Acadèmia
Aragonesa de la Llengua

El 21 de novembre proppassat va morir a Almeria n'Ánchel Conte Cazcarro, nascut a Alcolea de Cinca el 1942. Els Conte venien de Robres. Seguint els destins del pare guàrdia civil, va viure pocs anys a Alcolea, passà després a Sariñena i finalment a Barcelona on estudià el batxillerat, i història a la Facultat de Filosofia i Lletres. En acabar la carrera retornà el 1968 a les terres dels orígens com a professor de secundària a l'Aïnsa, al Sobrarb, on desenvolupà una pedagogia molt innovadora i trencadora dels tarannàs conservadors del franquisme, i que els alumnes seus d'aquells cinc anys segueixen recordant amb emoció i agraïment. N'Ánchel va ser no només

mestre ans també deixeble dels propis alumnes: li ensenyaren a parlar aragonès, llengua que ell mig mal recordava d'un avi, fins a fer-se'l propi i convertir-lo en la seua llengua de creació literària. Tot plegat no fou gens del grat del governador Civil d'Osca, en Víctor Fragoso del Toro, que hi veia nacionalisme i separatisme, i va manar que no li renovessen el contracte al centre on treballava. N'Ánchel hagué de trobar feina d'urgència: a Saragossa, a Terol, Osca i finalment Barcelona, on fou catedràtic d'institut fins a la jubilació el 2003. Els seus treballs d'investigació se centraren en l'estudi dels moriscs d'Aragó, on en la persecució que patiren s'hi evidència

també la que hi patim els de llengua aragonesa i catalana.

En Conte, que havia ingressat encara sota el franquisme al PCE, va fundar i organitzar a Terol aquest partit. Més endavant ingressaria a Izquierda Unida. Era acadèmic de l'Acadèmia Aragonesa de la Llengua, on dirigia l'Institut de l'Aragonés.

Ell ha estat, junt amb en Francho Nagore, la figura clau del Renaxer de la llengua aragonesa dels anys setanta ençà, amb el poemari *No deixés morir a mía voz* publicat a Barcelona el 1972, al qual ha seguit una sòlida obra de creació literària i aragonesística: poemaris, novel·les, narracions i articulisme. **LI**

Ampliar l'oferta municipal d'habitatge assequible

El repte és majúscul. És objectiu prioritari de la Diputació de Barcelona ampliar l'oferta d'habitatge assequible amb criteris de sostenibilitat social, urbana i ambiental a tots els municipis de la província.

Contingut ofert per

Diputació
Barcelona

Des de l'Oficina d'Habitatge es treballa per oferir un ampli ventall de recursos de suport tècnic i econòmic per donar resposta a aquest repte. S'exploren totes les opcions per generar habitatge: promoció d'habitatge d'obra nova i adquisició, rehabilitació i mobilització del parc existent. Es promouen formes de col·laboració amb agents i operadors públics, privats i cooperatius.

Destaquen les mesures de suport econòmic per ampliar el parc públic assequible dels ens locals aprofitant els habitatges existents buits i/o en mal estat de conservació. S'ofereixen ajuts per al finançament d'obres de reforma, condicionament i rehabilitació d'habitatges

propietat dels ens locals o cedits a aquests per poder incorporar-los a la seva oferta d'habitatge assequible.

Des del 2016 s'han concedit uns 10 milions d'euros en ajuts que han beneficiat 103 ajuntaments, que han contribuït a incorporar prop de 450 habitatges al mercat d'habitatge assequible i social.

La Diputació de Barcelona ofereix també suport econòmic als ajuntaments per finançar l'adquisició d'habitatges mitjançant el dret de tanteig i retracte del Decret Llei 1/2015 i la compra a preu per sota mercat. S'han concedit 125 ajuts, per valor de 5,3 milions d'euros, que han permès a 66 ajuntaments adquirir 135 habitatges.

Amb el suport als governs locals es vol consolidar la Xarxa de Serveis Locals d'Habitatge i donar cobertura a tots els municipis. 114 municipis barcelonins ja formen part d'aquesta Xarxa, amb prop de 750 professionals.

La Diputació de Barcelona compta també amb el **Servei d'Intermediació en Deutes de l'Habitatge (SIDH)**, un servei gratuït adreçat a persones o famílies amb dificultat per pagar el crèdit hipotecari o el lloguer, o que preveuen que no ho podran fer en el futur. Atén situacions de sobreendeutament a través de la intermediació amb les entitats financeres. Hi ha 41 punts d'atenció SIDH que donen cobertura al 98% dels municipis de la província. ■

Josep Vallverdú

Escriptor per vocació i testimoni de civilitat

Hèctor Moret i Rosa M. Puig-Serra
Fotografies de Josep Balagueró

*Parlar del lleidatà Josep Vallverdú i Aixelà és parlar d'un dels autors més fecunds de la literatura catalana. Amb uns 200 títols publicats, el seu llegat és molt significatiu. A tall d'exemple, una de les seves primeres novel·les, *Rovelló*, ha assolit un impacte notable, amb aproximadament una trentena d'edicions. A més, ha estat adaptat en 26 episodis per a la televisió, augmentant encara més la seva difusió i influència.*

La seva popularitat no només reflecteix la qualitat de la seva escriptura, sinó també la capacitat per connectar amb el públic. Amb més de 100 anys, no ha deixat mai d'escriure, mostrant una dedicació excepcional i una passió constant per la literatura. La longevitat com a escriptor i la contribució al panorama literari català el converteixen en una figura estimada i respectada dins i fora del país. La dedicació excepcional i la constància en la producció literària són testimonis del seu compromís amb la cultura catalana i amb la seva pròpia expressió artística.

Ha estat Premi d'Honor de les Lletres Catalanes (2000), guardonat amb la Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya (2019) i Creu de Sant Jordi (1989). L'any 1984 la Paeria de Lleida crea el premi d'assaig que porta el seu nom. El 2004 és nomenat Doctor Honoris Causa per la Universitat de Lleida i el 2012 va rebre el Premi Jaume Fuster dels Escriptors en Llengua Catalana. Des del 1991 és membre numerari de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans.

La trobada és a la ciutat de Balaguer, a la seu del Museu de la Noguera, que ens sorprèn amb una exposició de dibuixos del

mateix Josep Vallverdú fets els darrers anys i de més antics encara. Una nova faceta d'un creador prolífic i polièdric que alguns encasellen únicament en la d'autor infantil i juvenil. Ell ho lamenta i l'any Vallverdú, creat arran de la celebració del centenari del seu naixement ha servit, entre moltes altres raons, per oferir una visió acadèmica i panoràmica de l'escriptor. Lector impenitent, traductor, autor de dietaris i llibres de viatges, poeta, narrador, dramaturg, lingüista i assagista, però també professor i —ara ho podem veure— dibuixant. Malgrat que anem preparats, ens meravella comprovar la seva vitalitat física i mental. La seva capacitat creativa i de treball no ha variat amb els anys.

Amablement respon a les qüestions com si fos la primera vegada que l'entrevisten, sense pressa, sense escatimar detalls, i amb una gran dosi d'humor. Pensa que totes les coses que ha viscut, han succeït amb una certa normalitat, en un ordre natural no preconcebut, fins i tot arribar a la seva edat en unes condicions excepcionals. Ens explica que sempre ha estat un bon xicot, i que va ser un alumne que es feia amb molts, però no era capitost, dels primers a la classe. Es va casar amb la noia que li agradava, un matrimoni que va durar seixanta anys, va enviuadar, i es va tornar a casar als 89 anys amb una amiga de tota la vida que sempre veu el cantó positiu de les coses. Ell mateix afirma que la capacitat d'estimar és gran i la portem sempre dintre. Li demanem tractar-lo de vós, i immediatament ens diu que el tutegem. Intuïm una certa coqueteria. Només caldria que hagués afegit, «no soc tan vell, jo!».

No he deixat d'escriure cap dia de la meva vida. Encara escric ara. No sé passar sense escriure

de refredats», «de tant en tant em fan mal els ronyons». Res de tot això. Porto una vida endreçada, encara que em costa una mica dormir...

Hi pot haver altres motius que no estrictament els físics?

Potser algun factor psicològic. És un optimisme de base que es disfressa de pessimisme. O que jo soc un pessimista que treballa com un optimista. Al començar a fer una cosa penso que potser et sortirà malament, però vés-ho fent. I surt bé o mitjanament bé. Per tant, és una bona fórmula per treballar.

Recordes els començaments, quan eres un jove que intentava escriure? Et va costar molt?

Sí, perquè era molt jove. Tenia 12 o 13 anys i ja pensava que era un escriptor! Vaig fer una poesia en català, en versos curts, que vaig enviar al professor de literatura espanyola i llatí que teníem a l'Institut de Lleida, un senyor de Saragossa, que no tenia cap simpatia per la literatura en català. No em va dir, «tens un futur brillant». Només «sigue, sigue». La conversa va acabar aviat!

Als 13 anys vaig escriure uns «Pastorets». Suposo que era una imitació de Folch i Torres que acabava de llegir, llegia molt teatre, i els he perdut. És una llàstima. He canviat de domicili set vegades. De vegades precipitadament.

A partir d'aquí...

No vaig començar a plantejar-m'ho més seriosament fins que no vaig tenir 20 o 25 anys.

No sabia el que volia escriure, però sí que escrivia coses. Petits assaigs, articles... Quan festejava –quina paraula més bonica, festejar!– amb la meva primera muller, un matrimoni que va durar seixanta anys, li feia poesies, com tots... però no tenia un camí decidit.

M'agradava bastant i em continua agradant el relat curt, una novel·la condensada. Els francesos en diuen *nouvelle* i els anglesos *short story*. Jo tinc dos o tres llibres per a grans, de relats curts. Els crítics em diuen «per què no continues per aquest camí?», però resulta que és un gènere que és poc llegit, aquí. A mi un editor em va dir que a la gent li agraden les novel·les. Si poden pensar, que pesin, que facin mal al peu, si cauen.

Recordes els inicis en literatura infantil i juvenil en català?

La literatura per a minyons va arribar als seixanta, quan la censura va començar a obrir la mà i van fer entreveure que aviat deixarien fer llibres en català per a infants. Vaig escriure *El*

No podem defugir que, en plena vitalitat, en un bon estat físic i mental, estàs a punt de fer 101 anys, i els has viscut amb total intensitat. Ho has vist tot, no has parat mai, has conegut les figures més representatives dels últims anys... La teva vida és un guió fantàstic per fer-ne una pel·lícula. Què en penses?

Que totes les vides són un guió fantàstic. Trobes qualsevol persona, un manyà, un advocat, un aviador... si han viscut una vida prou llarga o prou intensa, t'explicaran fets fabulosos. Cada vida és una novel·la.

Al llarg de tots aquests anys no has deixat d'escriure mai.

Mai. No he deixat d'escriure cap dia de la meva vida. Encara escric ara. No sé passar sense escriure. Quan tinc una estona lliure ho faig. Veig qualsevol cosa, m'interessa i ho escric. A més, continuo fent dietaris.

Però tampoc has deixat mai de llegir. Ets un gran lector.

Llegia més abans. Ara més aviat rellegeixo. Potser per la formació universitària meva en llengües i de filologia clàssiques, m'agrada rellegir els clàssics; sempre m'han agradat tant els grecs i llatins com els medievals. Quan més gran ets fas, més hi tornes, als clàssics.

Hi ha un secret per a aquesta vitalitat? O és de mena?

Per començar, hi ha una naturalesa sana. Jo no he patit mai cap malaltia grossa. O, per dir-ho més finament, no he patit mai. Hi ha persones que diuen «jo pateixo d'angines», «jo pateixo

[...] totes les vides són un guió fantàstic. Trobes qualsevol persona, un manyà, un advocat, un aviador... si han viscut una vida prou llarga o prou intensa, t'explicaran fets fabulosos. Cada vida és una novel·la

venedor de peixos, pensant a veure què passa... no sabia a qui enviar-lo perquè no hi havia editorials, però hi havia un home molt estrafolari però molt bona persona, que, a més a més de ser intendent mercantil, s'arruïnava cada dos per tres, el Miquel Arimany, que volia fer una col·lecció infantil. Ell va editar el conte amb mitjos permisos. Després, s'ha anat reeditant molts anys en diverses editorials, com l'Abadia de Montserrat.

Al cap de poc, el 1963, es va convocar el Premi Joaquim Ruyra de narrativa juvenil i el vaig guanyar amb *L'abisme de Pyramos*. Tres anys després vaig escriure *Rovelló* i vaig guanyar el Premi Josep M. Folch i Torres. En cinc anys jo havia guanyat els dos importants premis de la literatura juvenil.

L'editor de La Galera, l'Andreu Dòria, estava tan engrescat en aquests llibres meus que em va dir que continués. Em va dir que fes un o dos llibres cada any i va ser així durant dotze o tretze anys. Jo ja havia escrit diverses coses, començava a fer dietaris, i vaig passar dels llibres més infantils a una etapa de llibres juvenils d'aventures que també podien llegir els grans. Ara estem esperant què passarà amb l'editorial La Galera i tinc un llibre en espera que pot ser una bomba.

Teatre, poesia, narrativa curta, assaig, traducció... Alguna vegada has dit que faltava un estudi aprofundit de la teva obra, ja que se t'havia encasellat únicament com a escriptor de literatura infantil i juvenil. El 2023 va ser l'Any Vallverdú. La celebració ha ajudat a conèixer millor tota la teva producció?

Sí, evidentment sí. Perquè la Carme Vidal, com a comissària, va procurar també que hi entrés, a més de la divulgació genèrica, «l'acadèmica», es a dir, que hi haguessin estudis seriosos fets per crítics, per professors, per universitaris, de diverses característiques. Llibres per a grans, de viatges, els dietaris, l'autobiografia... cadascun ho estudia un especialista diferent. D'això se'n diu una miscel·lània. Per conseqüència, ara s'ha anat coneixent-me més. D'altra banda, existeix una certa mandra quan els periodistes diuen «ah, així és aquell de la literatura infantil». I no miren res més.

La producció dramàtica, per exemple, es coneix poc...

No tinc gràcia pel teatre. Només he escrit dues o tres coses. En canvi, he fet obres curtes per a la canalla. Hi ha un volum de l'obra completa, unes vint. Tenen una durada de vint minuts, que són fàcils de representar a l'aula. Són útils. Si ha de sortir un rei, se li posa una corona de paper al cap, i ja està!

Sempre has tingut clar, des del principi, que el català era la llengua literària que feia falta?

Era natural que la nostra generació, al menys els educats d'una determinada manera, ens expresséssim en català. Recordeu que jo vaig néixer el 1923, l'any que Primo de Rivera va fer un cop d'estat... perquè vaig néixer jo! Començo a llegir en plena República. El meu pare llegia *La Humanitat* i *La Veu de Catalunya*. Quan tenia 5 anys em van subscriure al setmanari *Jordi*, que estava condemnat al fracàs —va durar només uns mesos— perquè era una revista «elitista». Estava massa ben feta. Hi escriven Rovira i Virgili, Prat de la Riba... El pare em comprava *En Patufet*, una revista popular: va ser de les primeres publicacions importants amb 60.000 exemplars a la setmana, amb la demografia de Catalunya dels anys trenta! Era a tot arreu. Arribava els estius a Sant Martí de Maldà, el poble del padri on hi passava les vacances, i *En Patufet* era allà.

Jo havia llegit en català d'una manera normal. A l'institut els professors explicaven en català o en castellà segons era la seva llengua, i nosaltres, que no teníem llibre de text, preniem apunts en català o en castellà. No teníem dificultats. Vivíem amb aquesta dualitat de llengües amb una gran naturalitat.

Vaig publicar dues o tres novel·les en castellà i una fins i tot va tenir un premi. Nosaltres els perifèrics podem escriure en castellà, però no podem fer-ho «des de dins». Inclús s'ha dit que els perifèrics, Valle Inclán, Azorín... escriuen en castellà massa carregat.

Però ha canviat molt el llenguatge al llarg d'aquest temps?

Aquest és un altre problema molt gros. El més gran invent del segle xx va ser el telèfon mòbil, però és el més terrible, també perquè pot ser una arma espantosa. Jo el faig anar molt poc, el telèfon mòbil. No sé què és una aplicació. Sé el que és un

Jo soc un pessimista que treballa com un optimista. Al començar a fer una cosa penso que potser et sortirà malament, però vés-ho fent. I surt bé o mitjanament bé

Hi ha l'escriptor que fa la seva obra condensada, treballen afinadament, com si fessin punta de coixí, i més enllà de la finestra no els interessa gran cosa. N'hi ha d'altres, jo soc d'aquests, que estan amatents a la mateixa la societat, al que passa al carrer

whatsapp i sé telefonar i que em telefonin. Però prefereixo l'ordinador, en tot cas.

La quitxalla està influïda pel llenguatge condensat del telèfon mòbil. El mòbil els habitua a no llegir. Quan es diuen que han de llegir un llibre de 150 pàgines s'espanten perquè estan acostumats a llegir textos curts. P, 4, K, vol dir «la panda, ens trobem a les 4 de la tarda davant del quiosc». No! Soc un enemic del llenguatge que no sigui arrodonit i complet. Subjecte, verb i predicat.

Però el català està perdent riquesa, en general?

El català està perdent ús. El problema és que el percentatge de català que se sent parlat i escrit és molt inferior al que era fa deu anys. La quitxalla es passa al castellà molt fàcilment. Només que en una colla de xiquets o xiquetes n'hi hagi un que parli castellà, els altres parlen castellà.

Després tenim una immigració molt forta, i amb la immigració ens hem portat molt malament, nosaltres. Per què a la senyora de fer feines, que fa trenta anys que és aquí, i que entén el català perfectament, moltes senyores hi continuen parlant en castellà? S'ha de parlar en català sempre. S'ha de fer un esforç.

I quina és la perspectiva?

És molt pessimista. La difunta Carme Junyent deia que el català moriria. Com totes les llengües. Ara, no ho posem fàcil! Insisteixo: hem de parlar català sempre. Fixeu-vos com canviaria la cosa. Sempre.

Hi ha continuïtat generacional amb els escriptors actuals com si que s'havia establert abans?

Hi ha una gran quantitat d'escriptors i potser n'hi ha massa que es dediquen a la novel·la, i moltes no tenen prou solidesa.

Ara més aviat rellegeixo. Potser per la formació universitària meva en llengües i de filologia clàssiques, m'agrada rellegir els clàssics

Jo, quan surt un escriptor nou, llegeixo la seva obra i generalment m'agrada perquè irromp a la literatura amb certa força, però m'espero a la segona obra i a la tercera, si pot ser, per veure si s'aferma. Una carrera d'escriptor es consolida amb una sèrie d'obres. Una pot ser molt encertada, però cal continuar trobant nous temes.

No tothom té la teva facilitat per trobar temes...

Tot és un tema! Manuel de Pedrolo explicava que es trobava gent que li deia «si tens cinc minuts, t'explicaré una cosa que et servirà per a una novel·la». Ell de seguida deia «no, no no, de temes me'n sobren. Temps, és el que em falta». Tinc un fill que té un cert retard mental, l'Eloi, de més de setanta anys, i jo li explico cada setmana un conte diferent, per telèfon. De vegades, cinc minuts abans de posar-me a l'ordinador, no sé què sortirà, però surt sempre un conte, cada setmana.

Has explicat sempre que ets un escriptor per vocació, però que t'agradaria pertànyer un grup de creadors i, cito textualment, «que estan amatents a les sol·licituds de la societat en el transcórrer dels dies, i si convé són cridats a donar testimonis de la seva humanitat, de la seva civilitat més enllà de la literatura».

Ja hi pertanyo, a aquest grup! Hi ha l'escriptor que fa la seva obra condensada, treballen afinadament, com si fessin punta de coixí, i més enllà de la finestra no els interessa gran cosa, o no els crida l'atenció gran cosa si no és una gran catàstrofe. N'hi ha d'altres, jo soc d'aquests, que estan amatents a la societat, al que passa al carrer. No em nego el contacte amb el carrer.

Els últims anys t'estàs dedicant de forma intensa al món de la poesia.

El meu primer llibre de poesia data de l'any 1977, editat per Guillem Viladot. Ara s'ha fet una edició facsímil. Després, he trigat trenta-dos anys en publicar el segon volum. Però darrerament, com que et fas gran, l'experiència i la memòria pesen molt. Veus el món d'una altra manera, a través de diversos filtres, i d'això se'n destil·la una necessitat d'expressar-te condensadament, intensament, perquè també els sentiments són molt vius. El sentiment de l'amor és molt intens quan ets gran, el de la mort també, o el del sofriment dels altres. Tot plegat m'ajuda a expressar-me en poesia. La sorpresa ha estat,

primer, que s'han quedat parats els crítics perquè tenien molta força. En segon lloc perquè cada dos anys he anat publicant un llibre de poesia. «Això és una màquina! Segurament ara trigarà quatre anys!».

Hi ha també una faceta molt important del Vallverdú traductor. Més de vuitanta llibres. Es va omplir un buit impressionant de la literatura catalana.

Vaig començar a traduir al castellà. La traducció al català estava prohibida. No es podia traduir al català. L'Arimany em va encarregar les primeres traduccions. Després, la meva amistat amb Víctor Seix, de Seix Barral, va fer que em donessin a traduir uns llibres bastant ben seleccionats d'aventures, nord-americans, canadencs i australians. Lògicament de l'anglès.

No era habitual parlar anglès aquells anys.

Em van preguntar una vegada uns anglesos com havia après l'idioma. Jo vaig dir que *by myself*. Durant la Segona Guerra Mundial em vaig adonar que el francès retrocedia i continuaria retrocedint, segur. Perquè la llengua dels militars i de la guerra era l'anglès. La llengua de l'economia, la dels nous *gadgets*, de les cançons, eren l'anglès. Els soldats americans n'havien omplert Europa. I com que l'anglès m'agradava, amb la mica que havia après vaig fer una inversió. Vaig anar sol, a Anglaterra, en un curs d'estiu, en el que parlava anglès amb turcs, italianes, belgues o amb nord-americans. Vaig acabar adquirint un gran coneixement de vocabulari i una incapacitat total de parlar-lo. Puc escriure una conferència i dir-la en anglès amb un bon accent, però no tinc l'hàbit de parlar molt de pressa en anglès.

Però només he triat una obra per traduir! Les altres me les han enviat, m'agradessin o no. Per tant, era un traductor professional que s'estava a casa. I tot això amb màquina d'escriure. Amb molta paciència. Unes notes anaven amb

Tenia dues màquines. Una era per escriure, l'altra era per traduir. Quan em cansava d'una cosa, passava a l'altra

Existeix una certa mandra quan els periodistes diuen «Ah, així és aquell de la literatura infantil». I no miren res més

parèntesi, les altres amb claudàtor, les altres amb cursiva... Tenia dues màquines. Una era per escriure, l'altra era per traduir. Quan em cansava d'una cosa, passava a l'altra.

Quins han estat els teus referents literaris?

Don Miguel de Cervantes és el meu autor admirat. La biblioteca del meu avi era immensa encara que molt confusa, comprava els llibres per lots, però hi havia perles interessants. Tenia les col·leccions de la Renaixença. Va ser la meva primera lectura forta. El meu pare, de la seva banda, era comerciant, però molt llegit. Vaig llegir el que podia.

Els percentatges de participants en els clubs de lectura, les estadístiques de compra de llibres... la majoria són dones. El futur de la literatura serà femení?

Ja ho és! Ara hi ha moltes escriptores. Les dones són molt sensibles i intuïtives, tenen una estructura molt adequada per a la producció literària, sobretot la novel·la, i com que el consum de la literatura moderna s'inclina per la novel·la, que en el fons és tafaneria... Maria Aurèlia Capmany, molt amiga meva, em deia, «tu no seràs mai novel·lista (es referia als grans) perquè no t'agrada furgar en les alcoves. Et falta tafaneria i embolic».

Durant els anys seixanta, especialment, i durant els anys setanta, vas ser el nostre home a Ponent. Al meu entendre, vas ser el creador de la idea aquesta de Ponent, des del punt de vista literari i de dinamitzador cultural.

Em vaig incorporar a Lleida l'any 60 i hi vaig viure fins el 70, i em vaig adonar que la societat lleidatana, respecte d'altres societats, encara estava molt influïda per l'any 39. Hi havia una sensibilitat catalana, però estava molt dispersa. I vaig trobar companys i gent amb els quals vam poder fer una mica de forat. Però simplement anàvem fent, i quan vam poder vam crear l'Àmbit Cultural de Lleida, i altres coses, com una revista oral que va tenir molt èxit, classes de català... Quan prohibien alguna activitat que venia de Barcelona feiem tot el possible perquè se sabés. M'hi vaig trobar sense voler.

No podem oblidar que Lleida havia caigut amb mans franquistes l'any 38, i durant quasi un any el riu Segre va fer de frontera. L'any 39, encara es veien esquelets a les cases bombardejades que eren desenrunades.

Tot aquest temps, l'any 39, hi va haver una reeducació franquista enorme, tremenda. Els falangistes manaven de manera total. Hi havia la legió i els moros instal·lats a dalt del Castell que baixaven a fer la instrucció pels carrers de Lleida i

M'encanta aquesta frase per destacar-la: P, 4, K, vol dir «la panda, ens trobem a les 4 de la tarda davant del quiosc». No! Soc un enemic del llenguatge que no sigui arrodonit i complet. Subjecte, verb i predicat

tancaven la circulació. Tenien els presoners de guerra, picant pedra... i quan havien treballat des de de les set del matí, a l'hora del migdia, els feien formar i desfilar per Lleida cantant cançons de la Falange, i si no cantaven bé, no dinaven.

Vaig veure la repressió, tremenda, i això, en certa manera, va mal educar la gent de Lleida, pensant-se que no havia de canviar mai, o que no canviaria en molt temps. Hi havia molts acomodaticis. Contra això vaig lluitar jo.

Quatre representants de diversos àmbits han formulat sengles preguntes a Josep Vallverdú, que les ha respost breument, tal com li hem demanat. Aquest n'és el resultat.

Joaquim Carbó, escriptor i amic personal

Josep, no voldria posar-te en un compromís, però m'agradaria preguntar-te si creus que el teu millor llibre és el que s'ha llegit més.

Doncs no, no, perquè l'autor té sempre llibres predilectes, llibres molt endins i un llibre que s'ha llegit molt és un llibre molt divulgat, però potser les virtuts que li troba l'autor són en algun altre llibre.

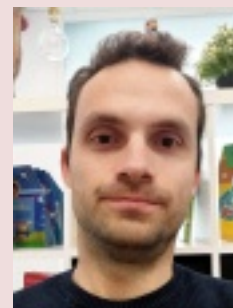

infants poguessin aprendre a llegir i a escriure en català. En Josep Vallverdú hi va començar a col·laborar l'any 1962, al número 6 de la revista, amb el conte El clau d'or.)

Bernat Cussó, editor d'Edicions El Pirata

Quina és l'anècdota més entranyable que recordes des dels teus fòrums a les escoles?

N'hi ha una, sí, molt curiosa. Va ser en un col·legi que no era religiós, però la professora sí que n'era molt, de religiosa, i molt de dretes. I una nena d'uns 9 anys s'aixeca i diu: «no has escrit mai cap llibre eròtic?». Molt bé. Li vaig haver de dir que no! Era veritat.

Núria Segura, subscriptora de Tatano i Cavall Fort des de que va néixer, igual que els seus pares

Com se't va ocórrer fa tants anys inventar una revista infantil?

No me la vaig inventar jo! Jo el que deia és que faltava una revista per a nens. Insistia molt en això. M'hi vaig apuntar de seguida, això sí.

(Nota de l'editor: Cavall Fort va néixer el desembre de 1961, pels volts de Nadal, fruit de l'esforç d'un grup de persones de procedències diverses unides per trobar una manera perquè els

Carme Vidal, comissària de l'Any Verdú

Què t'agradaria tenir que no has tingut al llarg de la teva vida?

Una veu entonada, microfònica, radiofònica, apta per a fer un discurs llarg, convincent... Tinc una veu normal, però en voldria una de més forta. **LI**

Una història de la policia, per a no historiadors i no policies

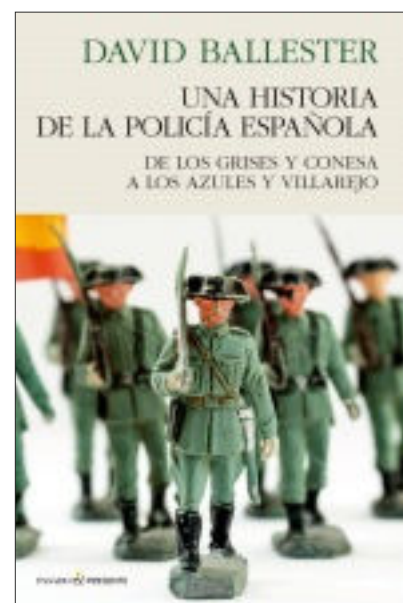
César Lorenzo Rubio, historiador

El 1963 la pensadora alemanya Hannah Arendt va publicar *Eichmann a Jerusalem: Un estudi sobre la banalitat del mal*, sobre el judici celebrat al destacat membre de l'aparell nazi Adolf Eichmann, encarregat de la logística dels transports per a l'Holocaust. La tesi del llibre, podríem concloure, és que lluny de trobar-nos davant un psicòpata sense escrúpols, en realitat, Eichmann es va limitar a ser un obedient funcionari complint fidelment les ordres rebudes. Res no és comparable a l'extermini massiu de persones –i que quedi clar que la referència no pretén establir cap paral·lelisme–, però el subtítol del llibre ha arrelat com a sinònim d'obediència cega, sense qüestionaments de caràcter ètic o moral sobre el contingut de les instruccions a aplicar. L'abril de 1963 un escamot d'afusellament executava el militant comunista Julián Grimau després d'haver patit terribles tortures a la Dirección General de Seguridad, a la madrilenya Puerta del Sol. Mateix

turment i mateix final, encara que aquest cop amb el garrot vil, instrument d'execució d'origen medieval, que patirien l'estiu del mateix any els anarquistes Francisco Granados i Joaquín Delgado. Tres noms a l'atzar, entre la llarga llista de víctimes que es va cobrar el règim franquista: una dictadura que tenia en els diversos cossos policials un dels principals instruments per aplicar la seva política repressiva. Per als agents de la Brigada Político-Social, encarregada de perseguir militants clandestins, els guàrdies civils que mataven guerrillers per centenars els anys quaranta, o «els grisos» que dissolien a cavall o amb trets d'arma de foc les freqüents manifestacions del tardofranquisme i la Transició, amenaçar, colpejar i disparar formava part de la seva feina. No es qüestionaven els mètodes ni les finalitats, actuaven com a professionals seguint les ordres rebudes. Ho feien sota el franquisme i van seguir-ho fent amb total normalitat sota la democràcia. La banalitat del mal també fumava Celtas, bevia Soberano i escoltava Matías Prats (pare) retransmetre per Radio Nacional els partits del seu equip de futbol.

Aquesta és una de les primeres tesis que componen la monumental obra de David Ballester, *Una historia de la policia española. De los grises y Conesa a los azules y Villarejo*. Barcelona: Pasado y Presente, 2024. Un llibre de dimensions i abast enciclopèdic: més de 700 pàgines que constitueixen no sols «una» història, com manifesta l'autor a l'inici per deixar clar que no agrada a tothom, ni ho

pretén, sinó «la» història més completa, exhaustiva i contextualitzada de les poques que s'han escrit fins ara sobre les forces i cossos de seguretat de l'Estat (Fuerzas y Cuerpos de Seguridad del Estado (FCSE); policies autonòmiques i locals a banda, encara que també hi apareguin de tant en tant). Un llibre d'aquestes característiques no es fa en pocs mesos, sinó que és el resultat d'anys i treballs anteriors on Ballester ja va demostrar el seu domini sobre la matèria: *Vides truncades. Repressió, víctimes i impunitat a Catalunya* (1964-1980), 2018; *Corre democràcia, corre. Mobilització i repressió a la Catalunya de la Transició* (1975-1980), 2019; i *Las otras víctimas. La violencia policial durante la Transición* (1975-1982), 2022, per esmentar tan sols els més recents.

Com detalla el subtítol del llibre, la narració arrenca amb «els grisos», pel color de l'uniforme de la policia franquista, i acaba en el més estricte present (les darreres referències són del gener de 2024). Un recorregut de quasi un segle, però en el que tenen un pes específic tres períodes: la dictadura, la Transició i el primer govern del PSOE, fins al 1996. De la primera etapa Ballester explica els canvis legals i organitzatius que van estructurar els diferents cossos policials al servei de la

repressió política, inclosa la Guàrdia Civil: un reguitzell de decrets, lleis i ordres internes, carregades de nomenclatura i organigrames, que serien feixugues d'entendre si no anessin acompanyades d'exemples reals i quotidians de què volia dir ser policia en aquells temps o, el que és pitjor, ésser detingut o detinguda per aquesta. I de concrecions no en falten, perquè el llibre dona detalls des de les sivelles que duïen les botes dels antiavalots, als mètodes més freqüents de tortura, els efectius de cada unitat, el temari que estudiaven a les acadèmies per esdevenir membres del cos o les recompenses que rebien per aconseguir capturar algun peix gros de l'oposició. La policia franquista, per sobre de cossos, unitats i etapes, es caracteritzava per la seva manca de preparació tècnica i el seu elevat grau de politització. Forces de xoc al servei d'una idea d'Espanya que no dubtaven a emprar tots els mètodes al seu abast, extremadament violentes i mancades de proporcionalitat i respecte als més elementals drets humans.

Aquesta policia obsoleta i ideologitzada, completament escorada a la dreta i l'extrema dreta, no va patir cap depuració després de la mort de Franco per cap dels successius governs. En l'àmbit de les forces de l'ordre, com encara se les anomenava, els anys de la Transició van suposar una continuació dels vells mètodes i una intensificació i agreujament dels seus resultats. Gràcies a estudis previs del propi autor i a una documentació ingent, que abasta des del repàs exhaustiu a les hemeroteques fins al testimoni d'agents i víctimes, passant pel BOE i una nodrida filmografia (descartada, per impossible, en gran mesura, la consulta dels arxius policials), Ballester pràcticament enumera una a una les 132 víctimes mortals dels cossos policials estatals

entre el 1975 i el 1982. Agrupades per diferents tipologies segons les seves circumstàncies (tret injustificat d'arma reglamentària o «gallet fàcil»; repressió al carrer en el decurs de manifestacions i mobilitzacions populars; i tortures), el llibre presenta no sols les víctimes, moltes vegades oblidades, també els perpetradors de les massacres, la majoria dels quals no van respondre de les seves accions davant la justícia, mentre que els que ho van fer van sortir indemnes o quasi.

Amb la victòria electoral del PSOE, l'octubre de 1982, hom podria pensar que sí que es va fer la tantes vegades reclamada (per l'esquerra) neteja dels elements indesitjables de les files policials, però tampoc va ser així. El jove executiu socialista va preferir conservar els agents de trajectòria franquista per dedicar-los a la lluita contra el terrorisme i, de pas, evitar sacsejar el vesper que representava el Ministeri de l'Interior. Ballester il·lustra aquesta continuïtat d'agents que van servir a les ordres de Franco, d'Arias Navarro, de Suárez i a partir d'aleshores, finalment de González, amb multitud d'exemples. Serveixi per a tots ells l'anècdota del propi president

del govern qui, el gener de 1983, en una visita a Sevilla, es va trobar un comissari que el 1974 l'havia detingut. «El presidente le tendió la mano y le dijo familiarmente «¿Qué hay, Vadillo? ¿Cómo estás?». El comisario Vadillo palideció y preguntó: «¿Me reconoce?». Felipe respondió: «Pues claro. Pero tranquilo, me alegro de verte»». Igual que el comissari sevillà, Ballesteros, Solsona, Navales... són alguns dels centenars de policies amb responsabilitats i, fins i tot, condemnes per maltractaments que van continuar ascendint a l'escala jeràrquica sota els successius governs socialistes. Al capdavant, *eren uns professionals*, i ni tan sols molts anys després, a petició de la justícia argentina, cap d'ells ni els seus responsables polítics han hagut de passar comptes davant d'un tribunal. Els governs de torn, socialistes o populars, en això poca diferència hi ha hagut, mai han col·laborat per fer-ho possible.

A la continuïtat dels comandaments d'origen franquista, el primer període del PSOE a la Moncloa va afegir un altre element de negror a la política de seguretat: la guerra bruta contra l'organització terrorista ETA, exercida

en nom dels Grupos Antiterroristas de Liberación (GAL). Des de la cúpula del Ministeri, amb Corcuera, Barrionuevo, Vera i tants d'altres, es van permetre i fomentar activament pràctiques il·legals que, si bé no eren noves (durant els governs d'UCD ja hi havia hagut precedents), amb els nous gestors van experimentar un renovat impuls. Atemptats, segrestos i tortures a càrrec de policies i mercenaris van ser generosament finançats amb els fons reservats i justificats perquè, en paraules del ministre Corcuera, «ETA no es una broma, y hay cosas que no se pueden arreglar con flores». Aquestes pràctiques van causar 27 víctimes mortals fins al 1987 i una trentena de ferits, molts dels quals sense cap vinculació amb l'organització etarra.

No seria fins a l'aprovació de la nova llei de policia (1986), però sobretot anys més tard, amb un seguit de canvis interns (a la Guàrdia Civil, als antiavalots –Unidades de Intervención Policial (1989)–, i l'aprovació de la Ley Orgánica sobre Protección de la Seguridad Ciudadana (1992), que les FCSE començarien realment a canviar el fons i les formes. Però va caldre esperar fins a la incorporació al capdavant del Ministeri de l'Interior, ben

entrada la dècada dels noranta i al final agònic de la quarta legislatura socialista, del tàndem format per Santiago Belloch i Margarita Robles (l'actual ministra de Defensa) perquè es posés fi a les pràctiques «amb xarxa», com anomenaven determinats policies la cobertura a la tortura massiva que es practicava contra l'entorn del món abertzale. La «cloaca en que se convirtió el Ministerio de Interior entre los años 1983 y 1993», citant paraules textuais d'un policia reproduïdes al llibre, començava a ventilar-se. Per què no es va fer abans? Segons un alt càrrec del Ministeri, «Con diez millones de votos [el 1982] estaba al alcance de la mano. Pero no se hizo entonces. Tampoco en 1986. Probablemente, el mito de los poderes fácticos, un pragmatismo cínico, una profunda inexperiencia política y un deseo infantil, políticamente hablando, de pasar a la historia como el equipo político que logró derrotar a ETA, hizo que Interior fuese la excepción de la regla en el cambio que el socialismo introdujo en las instituciones y en la sociedad de nuestro país». Ballester en dona infinitat d'exemples de com va pesar i quant de mal va causar aquest llast a la societat espanyola, en general,

però també a les FCSE, la majoria dels efectius dels quals no tenien res a veure amb les pràctiques corruptes i antidemocràtiques d'una minoria, tot s'ha de dir, com emfatitza l'autor, qui no fa generalitzacions ni afirmacions a la lleugera.

Arribats a aquest punt, Ballester podria haver tancat l'estudi, però encara dedica un altre capítol, més breu, a fer una panoràmica del que ha succeït els darrers vint-i-cinc anys, especialment amb relació a les implicacions de la policia en les intrigues i les corrupteles polítiques. Una anàlisi més basada en la premsa, i on s'acusa la manca de perspectiva per valorar fets que, en alguns casos, encara es troben sense esclarir del tot, però sobre els que el llibre dona dades i referències sobrades per intentar explicar allò que sota la lògica democràtica és inexplicable: l'ús dels aparells de l'Estat (policia, judicial...) en connivència amb grans corporacions mediàtiques i poders econòmics per a interessos partidistes o, directament, personals. Un darrer apartat amb els problemes, reptes i escenaris a què han de fer front en el present i el futur més immediat les FCSE completen l'obra.

A diferència d'estudis normatius o de caràcter corporativista que només interpel·len les pròpies files, Ballester narra una història d'Espanya a través dels seus cossos policials amb mirada crítica i perspectiva polièdrica: un exercici majúscul de recerca i divulgació, i un toc d'atenció tant contra el rebentisme del «seguim com a la dictadura i aquí no ha canviat res», com contra el cofoisme de «tenim unes FCSE plenament democràtiques i equiparables a les de qualsevol altre estat europeu». Res no és blanc ni negre del tot i aquest llibre ajuda a diferenciar un paleta de colors que entre el gris de Conesa i el blau de Villarejo, presenta multitud de matisos. **LI**

En record del company Paco Parras Collado

Memòria històrica
UGT de Catalunya

Lamentem profundament la mort del company Francisco (Paco) Parras que ens va deixar el març d'aquest any. Ha estat un home fidel, de profundes conviccions, defensor incansable al costat de la seva muller, Anna Sala, dels drets i les llibertats dels treballadors i treballadores tant en la clandestinitat com en la democràcia.

Nascut el novembre de 1939 a Alcalá la Real (Jaén) el 1958, arriba a Catalunya i s'instal·la a Santa Coloma de Gramenet, en un barri sense infraestructures de cap mena. Venia amb el batxillerat superior i el preuniversitari, «en realitat soc un autodidacte [...] La universitat del carrer és la que et dona vigor». El 1959 aconsegueix una feina d'administratiu al magatzem de la Hispano Olivetti, després d'un any donant classes.

El 1958, encara amb la memòria fresca de les 3.500 execucions dutes a terme entre el 39 i el 43, són detingudes 110 persones vinculades al socialisme català. En plena vigència de les llistes negres de treballadors lligats a l'antifranquisme que els empresaris rebien per saber a qui no contractar, lluny de debilitar-los, la repressió els incentivava, «vam haver d'aprendre a moure'ns en una clandestinitat rigorosa i plena de dificultats».

En aquest context, es crea un grup de joves que s'incorporen a la FSC-PSOE i a la UGT, «recollint la torxa i reemplaçant als antics quadres i direccions emprenem la reactivació socialista a principis dels seixanta». Des de 1960 forma part de les comissions executives, en connexió amb els dirigents socialistes a l'exili, a Tolosa de Llenguadoc i a París, i amb altres companys ajuda a la recuperació de la UGT i la Federació Catalana del PSOE.

Es compromet en la vaga de la Hispano Olivetti i és acomiadat com a represàlia. «Jo estava a l'Olivetti i formava part d'aquests moviments

d'obriers organitzats militant a la UGT. S'estava trencant amb el llast d'anys de censura, repressió i silenci, uns anys que representaven la continuïtat de la guerra. Recomençàvem de nou».

El 1962, com a producte d'una estafa que afecta 400 famílies, col·labora en la fundació de la cooperativa d'habitatges Nuestra Señora de la Fe, «havia de ser un nom de sant». Havien robat a tota aquella gent —l'estafa era poc o gens perseguida a l'època— i la cooperativa va construir i lliurar cinc-cents habitatges, en una zona de la Verneda i entre els socis van habilitar locals per solucionar la carència d'escoles.

«La idea de pal·liar el barraquisme era el nostre mòbil. Quan jo veia aquells vells amb la maleta de fusta arribar a l'estació de França i la Guàrdia Civil portar-los a Montjuïc, en realitat jo estava veient el meu avi. La consciència política em ve d'aquí, de veure les injustícies de l'emigració des de dins i pensar que alguna cosa s'havia de fer».

També forma part del nucli que inicia la publicació mensual, a partir del 1968, de l'*Opinió socialista*, òrgan de la FSC-PSOE i la UGT, que posteriorment esdevé un butlletí anomenat *Unió*, portaveu de la UGT de Catalunya. La declaració de principis de la revista era clara: «La UGT és una institució eminentment de productors organitzats per grups afins i professions liberals que, per tal de mantenir sòlides

connexions, respecta la llibertat de pensament i de tàctica dels seus components, sempre que estiguin dins de l'orientació revolucionària de la lluita obrera, assumint algun dia la direcció de la producció, el transport i la distribució de la riquesa social». Eren internacionalistes i, en perspectiva històrica, és evident que van saber recuperar el paper i la continuïtat de la UGT, el seu prestigi i la memòria històrica.

Paco Parras també va ser cofundador, amb el seu company Valentín Antón i en representació de la UGT i la FSC-PSOE, de l'Assemblea de Catalunya, un organisme unitari on sindicats, partits i moviments ciutadans lluitaven junts per aconseguir les llibertats polítiques i nacionals contra la dictadura.

Ja en plena democràcia, va ocupar diferents càrrecs tant al PSC com a la UGT. Després de la unificació socialista del 1978 va ser primer secretari de la Federació de Barcelona i va formar part del Consell Nacional del PSC. El 1980 va ser diputat al Congrés fins al 1982. Des del 1983 al 1989 va ser secretari d'Administració de la UGT de Catalunya i col·laborador de les publicacions *Escrits* i *Barcelona Socialista*.

Al llarg de la seva vida va recollir un important arxiu que, gràcies a la seva generositat, va ser clau a l'hora de la recuperació de la nostra memòria democràtica. **LI**

Fons fotogràfic Català-Roca

Rita Nin

Francesc Català-Roca (Valls, Tarragona, 1922 - Barcelona, 1998), una de les primeres figures artístiques mundial del seu temps, és el creador d'algunes de les imatges més icòniques de fotografia urbana i documental que han esdevingut referents en el nostre imaginari. Considerat com el fotògraf català més important del segle xx, va ser un innovador, capaç de transmetre emocions narratives i estètiques, alhora que un dels pocs mestres de la fotografia que va fer la transició del blanc i negre al color, a principis dels anys setanta del segle passat.

La seva obra es va anar guardant a l'estudi de l'autor a la Travessera de Dalt de la vila de Gràcia de Barcelona. Posteriorment, el 2007, els hereus la van dipositar a l'Arxiu del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, on es va conservar i inventariar.

Coincidint amb la celebració de l'Any Francesc Català-Roca que commemorava el centenari del seu naixement, el departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya va arribar a un acord amb els actuals hereus per a l'adquisició del fons amb

l'objectiu que es preservés en la seva integritat, sent objecte de descripció i documentació detallada, acompanyat de les millors estratègies de conservació, restauració i digitalització i fent-lo accessible a nivell nacional i internacional.

Es tracta d'un arxiu d'un valor inqüestionable, un conjunt singular d'alta significació cultural i històrica. La innovació, la mirada i els punts de vista, els enquadraments, la utilització i recreació en les llums i les ombres fan de l'obra de Català-Roca, en especial les creacions en blanc i negre datades

als anys cinquanta i seixanta, de les més rellevants de la història de la nostra fotografia.

En paraules del seu fill, Andreu Català Pedersen, «l'Arxiu de Francesc Català-Roca reuneix el treball de molts anys de dedicació, fites, investigacions i innovacions i informació rellevant. És un meravellós viatge pel segle xx de la mà i dels ulls d'un fotògraf singular que dominava molt bé l'art de traduir el món visible en imatges bidimensionals».

El fons adquirit està format per quatre blocs de documents: 167.701 negatius en blanc i negre i color, 3.109 diapositives en color, prop de 14.000 fulls de contacte i 2.000 còpies d'època d'autor de dimensions de 18 x 24 representatives de les diverses èpoques, temàtiques, materials i tipologies (b/n, color, paper i plàstic). Inclou també algunes còpies d'exposició, triades pel mateix autor com a representatives de la seva obra, que són en mans dels hereus, i 16 documentals cinematogràfics, amb el seu material complementari i de treball, conservats a la Filmoteca de Catalunya. [L1](#)

NOUS CURSOS IDFO 2024

PRESENCIALS I ONLINE

- ✓ Administració
- ✓ Educació i formació
- ✓ Idiomes
- ✓ Carnets professionals
- ✓ Certificats de professionalitat
- ✓ Comerç i màrqueting
- ✓ Habilitats personals
- ✓ Disseny, imatge i publicitat
- ✓ Indústria
- ✓ Informàtica
- ✓ Sanitat
- ✓ Seguretat Privada
- ✓ Serveis a persones
- ✓ Transports
- ✓ Turisme i hosteleria

FORMACIÓ I ORIENTACIÓ PROFESSIONAL PER A TREBALLADORS/ES

BARCELONÈS

Rambla del Raval 29-35 1r pis
 Tel. 93 268 92 92
 Barcelona

BARCELONÈS NORD - MARESME

Miquel Servet, 211 int.
 Tel. 93 387 22 66
 Badalona

BAIX LLOBREGAT - ALT Penedès - GARRAF - ANOIA

Revolt Negre, 10-14
 Tel. 93 261 91 3
 Cornellà de Llobregat

BAGES - BERGUEDÀ - SOLSONÈS

Pg. Pere III 60-62
 Tel. 93 874 27 03
 Manresa

VALLÈS OCCIDENTAL

La Unió 23 1r pis
 Tel. 93 733 41 85
 Terrassa

Institut per al
 desenvolupament
 de la formació
 i l'ocupació

OSONA - VALLÈS ORIENTAL

Pl. Osona 4 1r pis
 Tel. 93 889 56 02
 Vic

GIRONA

Sant Agustí 32 baixos
 Tel. 97 248 56 37
 Girona

LLEIDA

Pg. de Ronda 59-61
 Tel. 97 327 36 44
 Lleida

REUS

Pl. Villarreal 2 1r pis
 Tel. 97 777 56 79
 Reus

TORTOSA

Ciudadella 13 1r pis
 Tel. 97 751 08 68
 Tortosa

MÉS INFORMACIÓ
 I INSCRIPCIONS

Com s'explica la bretxa salarial de gènere?

Termcat, centre de terminologia

Avui dediquem aquest espai a Claudia Goldin, catedràtica d'economia de la Universitat de Harvard, que el 2023 va rebre el premi Nobel d'economia pel seu estudi sobre el mercat laboral als Estats Units d'Amèrica en els darrers 200 anys. Goldin ha estudiat les desigualtats de gènere, ha explicat les causes de la bretxa salarial existent entre homes i dones i ha avançat en la comprensió de la situació de les dones en el mercat de treball.

Ens referim a la **bretxa salarial de gènere** (en anglès, *gender pay gap*), que designa la diferència entre el salari mitjà d'homes i dones, i, de retruc, a la **bretxa de gènere** (en anglès *gender gap*), entesa com la diferència entre dones i homes en nivell de participació, accés als recursos, drets, poder, influència, remuneració i guanys en qualsevol àmbit.

La denominació *bretxa*, procedent del francès *brèche*, i aquest del fràncic *brekam* («svoranc», «fesa») fa referència a l'obertura que fa l'artilleria en una muralla. És un mot propi de l'àmbit de la poliorcètica que els diccionaris defineixen com l'art (sempre qüestionable) dels setges, és a dir, el conjunt de tècniques d'enginyeria militar utilitzades per a defensar o atacar una fortificació. En el seu *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*, Joan Coromines ens explica que *bretxa* ja es troba documentat com a mot nou en textos catalans referents a la guerra dels Segadors i que es divulgà molt més en la guerra de Successió i en les següents.

La forma *bretxa* també designa un pas estret entre muntanyes, en geografia; una roca constituïda per cairells units per un ciment natural, en petrografia, o, en sentit figurat, una escletxa per la qual alguna cosa comença a perdre la seva fortalesa o integritat.

Tot i que la diferència o desigualtat existent entre persones, col·lectius o comunitats respecte d'un mateix indicador, com pot ser en aquest cas el gènere o el salari, és un concepte present al llarg de la història de la humanitat, no va ser fins l'any 1980 que Eleanor Marie Smeal, líder feminista i analista política estatunidenca, va utilitzar per primera vegada el terme anglès *gender gap* per a referir-se a la diferència existent entre homes i dones. El substantiu anglès *gap*, procedent del norrè o nòrdic antic *gap* («abisme, crit»), té un paral·lelisme semàntic amb *bretxa* perquè, entre altres significats, designa una ruptura en una barrera com ara un mur, una bardissa o una defensa militar.

Si bé la forma anglesa *gap* va obrir, inicialment, una certa bretxa en llengües com el català (*gap de gènere*), el castellà (*gap de género*), el francès (*gap de genre*) o l'italià (*gap di genere*), val a dir que, a mesura que aquest concepte ha esdevingut objecte de debat social i està present en els mitjans de comunicació, les institucions i els indicadors estadístics, les llengües han anat trobant alternatives pròpies i més entenedores pels parlants que han frenat l'avenç de l'anglicisme.

En el cas del català, a més de les denominacions *bretxa de gènere* i *bretxa salarial de gènere*, que són les formes actualment més esteses en l'ús, també es documenten altres denominacions que utilitzen substantius igualment vàlids (*fractura*, *esquerda*, *escletxa*, *diferència* o *desigualtat*, entre d'altres) com a nucli del sintagma. Probablement, la consolidació de *bretxa* en aquests termes, i en altres semànticament relacionats, com *bretxa de pobresa*, *bretxa digital* o *bretxa terapèutica*, es pot explicar no només pel veïnatge amb el castellà *brecha*, sinó també pel significat inherent al mot de ruptura intencionada d'allò que hauria de protegir alguna cosa, siguin fortificacions o drets bàsics. [LT](#)

Maria Ramon Domínguez

Sant Sadurní d'Anoia, 13 d'abril de 1995
Redactora creativa i futura historiadora

Nascuda d'un pare català i una mare andalusa, no vaig conèixer l'adjectiu «xarnego» fins que vaig venir a viure a Barcelona. A casa parlava les dues llengües alternativament en una mateixa conversa. El bilingüisme és el meu hàbitat natural i m'estranyo quan la gent descobreix l'accent «del sud» de la meva família i espera el mateix de mi.

Fa més de set anys que treballo en el món de la comunicació, tot i que m'he hagut d'allunyar de la meva professió de publicista perquè la precarietat del sector és incompatible amb una vida feliç i saludable.

Afortunadament, res aconseguirà que em separi de l'escriptura, la lectura i el cinema, aquestes són les meves passions.

Al llarg de la meva jove carrera he tingut l'oportunitat d'impartir tot tipus de classes: he ensenyat a llegir als més petits, he donat classes de teatre, tallers d'oratória i preparació d'entrevistes de feina i també cursos d'escriptura.

Aquest és el camí que vull seguir, m'agrada compartir amb els altres la riquesa de la llengua, el poder de la paraula.

En un món cada cop més ple de gent hem de saber comunicar-nos, i el que és més important, hem d'aprendre a entendre'ns.

A casa, en quina llengua o llengües parles? I a la feina?

En català i castellà.

I a les xarxes socials?

En català, majoritàriament.

Quina llengua fas servir més per fer cerques a Google, o al ChatGPT?

M'agrada prioritzar el català perquè Google no s'oblidi de nosaltres, tot i que també faig servir l'anglès.

Mantens el català en les converses?

Sí, després d'assegurar-me que m'estan entenent.

En quins idiomes sabries dir *sisplau*, *gràcies*, *hola* i *adéu*?

Català, castellà, anglès, francès, italià, xinès i coreà.

Quin adjectiu faries servir per descriure la lluna plena?

Hipnòtica.

Sabries recitar de memòria algun poema en català?

Lamentablement, l'únic que podria recordar de memòria és el vers de Nadal de la meva infància.

Hi ha alguna dita o frase feta que comparteixis?

Quan arribem a aquell riu creuarem aquell pont.

Creus que el català està en perill de desaparèixer?

Era incrèdula, però començo a pensar que sí.

Una paraula que t'agradi molt i una que el diccionari hauria d'admetre.

M'agraden les expressions *apa!* i *oi?*. I voldria que el diccionari admetés la paraula *mimat*.

Creació poètica

Dolors Garcia i Luz Garray

L'Ateneu Popular de Ponent de Lleida, com tants d'altres ateneus del nostre país, és una baula destacada per l'activisme social i cultural, una proposta de progrés per a la societat lleidatana, i catalana, doncs, en camps diversos, entre els quals molt especialment el cultural. Cultura catalana oberta i de base.

I és dins d'aquest àmbit que en el curs actual, 2023-2024, l'Ateneu lleidatà ha posat en marxa un curs d'Introducció a la Creació Poètica, coordinat per la professora de llengua i literatura Montserrat Torres. En sessions quinzenals, de novembre a juny, el programa d'aquest curs ofereix als inscrits l'oportunitat de llegir i comentar textos diversos, clàssics o actuals: es tracta de reflexionar sobre les característiques del llenguatge poètic i sobretot de gaudir de la poesia.

Cada sessió parteix d'un tema proposat per la coordinadora del curs, per exemple *Poesia de lluita i compromís*, a l'entorn del qual despleguem un petit grapat de lectures com ara, en aquest exemple, Celaya, Martí i Pol o Maria-Mercè Marçal.

Encara més, es tracta de procurar eines i estímuls per a la creació pròpia, escrivint nous poemes i col·laborant entre tots per perfeccionar-los. Perquè creiem fermament que la poesia és de tothom i per a tothom.

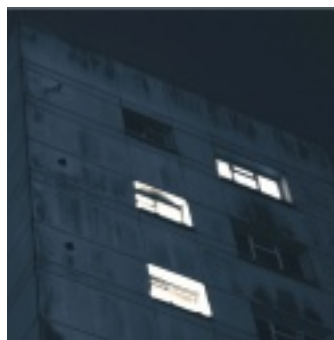
Així, per exemple, el grup ha dedicat un temps al gènere poètic de la *tanka*, forma d'origen japonès amb tradició consolidada dins de la nostra literatura, que demana esforç de síntesi, i que, quan reïx, és un prodigi de creativitat i de màgia.

Us deixem algunes de les nostres *tankes*, que han intentat tocar la màgia de la poesia.

Mirada trista
que guarneix la façana.
Finestres closes.
La nit ha estat molt llarga. Cossos nus sense culpa.

Cecília Mulet Altisent

Rawpixel

Rawpixel

L'ombra, vell roure,
és ja tot el que et queda.
Fulles minvades
en el terra contemplen la vida que s'escola.

Sons sense calma:
el riu bressola l'aigua, la boira parla,
xiuxiuegen les fulles, les ànimes s'amaguen.

Jordi Guimet

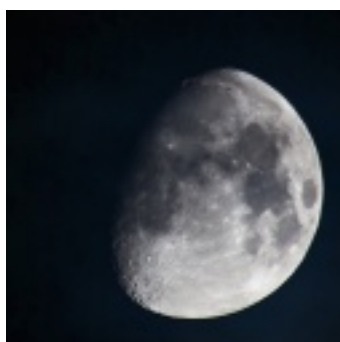
En un estendre
tan dolça sa corol·la: cant a la vida!
I fragància mentre viva l'aurora arriba.

Mare estimada
dona'm ta mà daurada, que vull entendre
el bell camí d'albada
que aviat he d'empendre.

Montse Piñol Moix

Phillip-Leana / Flickr

Stephen Rahn / Flickr

Lluna argentada,
brilla mentre madura.
Un llum que em guia.
Pruna cremant de vida.
Viu desig que perdura.

Pilar Pelegrí Terrado

Taller de narrativa

David Marín Rubio

Els relats que llegireu després d'aquesta presentació són els fruits de la imaginació, el talent i, sobretot, de la feina i la constància dels alumnes del curs de narrativa de l'Ateneu de Popular de Ponent, a Lleida.

El curs es va gestar en plena pandèmia, durant el 2020. Mentre tothom era confinat a casa, des de l'Ateneu lleidatà van posar en marxa la planificació de noves activitats i projectes per aportar més vitalitat cultural a la ciutat quan les circumstàncies ho permetessin.

Una de les idees era un curs de literatura que, gràcies finalment a les ganes i la tenacitat dels socis de l'Ateneu, que presideix Carmina Pardo, i especialment de la Joana Cercós i la Pepa Bosch, es va poder iniciar el gener del 2022 amb una dotzena d'alumnes.

Des de llavors, el curs s'ha consolidat i ha crescut. Després d'un primer any, on els alumnes van poder conèixer i practicar les eines narratives bàsiques per a construir un relat breu i per a bastir els fonaments d'una novel·la, el mateix grup va demanar continuar, obrint així un segon taller literari.

Així, actualment, el taller consta de dos cursos: el primer, destinat a adquirir les eines bàsiques de la narració, i que conclou amb la publicació en PDF d'un llibre de relats conjunt, i la preparació d'un projecte de novel·la que podran continuar per ells mateixos a partir de llavors.

El segon curs consisteix a desenvolupar, de manera tutoritzada pel professor i pels companys, el projecte literari creat durant el curs anterior.

El curs va d'octubre a juny, amb sessions quinzenals els dissabtes al matí. Durant la sessió presencial s'explica algun nou concepte teòric (dir/mostrar, la construcció de personatges, el conflicte i l'esquema narratiu, l'escaleta...), es llegeixen i comenten textos literaris que els exemplifiquen i es fan pràctiques d'escriptura a l'aula mateix. Durant la setmana que no hi ha classe presencial, els alumnes han de presentar un exercici pràctic elaborat a través de la plataforma de classes *online Classroom*, i han de comentar els exercicis dels companys.

Com a professor, per a mi ha estat una experiència molt gratificant. Cada dissabte al matí ens reunim per conèixer i practicar les diferents tècniques narratives, orientades a escriure relats i també a crear les bastides de novel·les dels futurs escriptors i escriptores. Però aviat el curs va anar molt més enllà. S'ha convertit, també, en un enriquidor intercanvi d'idees i experiències entre amics sobre la literatura i el fet creatiu, des de la mirada de cadascú: persones de diferent generació, amb diferents experiències vitals, de gustos literaris ben diversos, alguns amb més experiència amb l'escriptura i d'altres més novells, vam fer-nos créixer mútuament els nostres coneixements i sensibilitats literàries.

Es diu que l'escriptura és un acte individual. Però també és un ofici meravellós quan es fa ben acompanyat, col·laborant amb un respecte exquisit per la feina dels altres, ajudant els companys amb observacions que fan créixer una trama o que ajuden a donar més profunditat a un personatge, i deixant-se ajudar per ells amb una mirada oberta i creativa.

La literatura és, també, una aventura compartida.

Si miro fixament li acabaré veient, acabaré veient la vela blanca sobre les ones, la vela blanca del petit vaixell entre les ones, i enmig de la coberta, agitant la mà, li acabaré veient, li acabaré veient mentre em saluda amb la mà, i des de la finestra ella em contestarà agitant la mà, i si miro fixament l'acabaré veient, l'acabaré veient recolzada a la finestra, agitant la mà cap a la coberta del meu petit vaixell entre les ones, amb la seva vela blanca.

Fanny Arambilet. Microrelat a partir del quadre *La dona a la finestra*, de Salvador Dalí

Agnes Happen / Flickr

Maciej Korsan / StockSnap

En Manel mai m'ha caigut bé i, quan va dir que seria escriptor, se'm va escapar el riure. Genial, li vaig dir després a la Sara, un presumtuós més. Però resulta que sí que tenia alguna cosa, una espurna, un estil, potser, que va captar l'atenció d'un altre presumtuós com ell. L'editor es deia Jonatan Rodríguez, però volia que l'anomenessin John en un intent d'apropar-se als autors nord-americans de la generació *beat* que rellegia a la seva habitació llogada al centre per un ull de la cara, en el que sens dubte és una demostració més, em dic, de la seva baixesa. El que et passa és que tens enveja, diu la Sara, inclinant la copa per deixar caure la cervesa. Enveja, jo?, em defenso, d'aquest? Però per a ella és evident i jo callo i accepto la copa. Enveja, jo, murmuro, amb el dubte rondant els llavis. (...)

Adriana Fort. Fragment de «Rancúnia»

Mira, aquesta és l'àvia Quima, de Joaquina. Em va explicar que l'avi va haver de fugir per roig. Es veu que en aquells temps de guerra i misèria li va donar per envalentir-se. I s'entestà a defensar el país contra els feixistes més que en defensar la seva família de la misèria i la gana que patien. Llegia àvidament premsa clandestina i li passaven d'amagatotis l'*Heraldo de Castellón*, un diari polític i antifeixista de l'època, que demanava aixecar-se contra l'enemic i lluitar per la independència d'Espanya i la república. Finalment, va marxar al front a defensar aquests ideals i quan els temps es van complicar va fugir a França. Va enviar una carta a l'àvia explicant que quan s'hagués establert li faria arribar diners i una nova adreça on haurien d'anar a viure. Però aquesta nova carta no va arribar. I mai més van tornar a saber d'ell. Va deixar l'àvia sola amb tres fills petits i desamparada. Gràcies a uns coneguts, l'àvia va poder entrar a treballar a la fàbrica de conserves d'anxoves Comes. I el meu pare, que en aquell moment solament tenia 12 anys, va passar a ser l'home de la casa, va haver de deixar l'escola i anar a treballar del que va poder, primer als *astilleros* d'aprenent i uns anys després a la mar. (...)

Carmen Beltran. Fragment de relat

La lluminositat, la quietud del mar, i la profunditat del paisatge, focalitzats en una finestra i una noia que escruta l'horitzó, remouen els meus records.

Era adolescent i l'avi pescador ja retirat, de Port de la Selva, es treia un sobresou arrabassant a les roques mol·luscs. Em va convidar a recollir garotes, musclos i crancs. Era començaments d'estiu i la mar aparentava ser una bassa d'oli. La cosa anava prou bé, fins que una onada, sorgida de no sé on, ens va deixar ben xops. Darrere, una segona onada va esbarriar el fruit de la nostra collita i la ressaca ens va empènyer mar endins. Per sort, un pescador amic de l'avi que feinejava no massa lluny i ens estava controlant de seguida ens va recollir.

—En mar i amors, hi entraràs quan voldràs i en sortiràs quan podràs —digué el nostre pescador.

Lluís Vives. Microrelat a partir del quadre *La dona a la finestra*, de Salvador Dalí

De dalt a baix: By FredD /Wikimedia; USFWS Pacific Region i USDoA / Flickr

A l'ombradiu d'un immens plataner bord que es nodria de l'aigua de la séquia del cup, un grup de vells discutien si allò que havien vist amb els seus propis ulls era possible o estaven enlluernats per l'optimisme que dona un carilló en dejú. Tota la vida treballant amb mules i rucs i, de cop i volta, van quedar enlluernats pel treball d'una màquina brutal. La profunditat del solc produïda pel tractor Lanz en la llaurada era molt superior a la que estaven acostumats. Res a veure amb la d'un parell de mascles valents tirant els arreu.

—Guaret a faixa! ... Oi que ho sentiu bé? Guaret a faixa!...

A crits indicaven la profunditat del solc. L'arreu es clavava tant a dins, que fins i tot semblava que li treien les teranyines al mateix infern. (...)

Joan Castells, fragment del relat «L'arribada del Lanz»

Brbbi / Wikimedia Commons

Dious / Flickr

(...)

Amb lleganyes als ulls i els cabells entortolligats, vaig obrir-li la porta. No em va sorprendre trobar-me el germà tutor, però sí veure'l amb el rostre que li resplendia, ple a vessar de resignació cristiana. Potser s'havia preocupat en excés després de trucar repetidament a la meua porta sense obtenir resposta. Ell era un home seriós, inclús colèric quan ens impartia classes de matemàtiques.

— Ara mateix baixo al menjador, li vaig respondre.

— D'acord, afanya't, si us plau.

(...)

Antoni Josa. Fragment del relat «Un malson»

L1

La llengua en l'FP: Cal lluitar per la igualtat social i contra la segregació lingüística

Jesús Martín Rivera, membre del Consell Català de l'FP per la UGT

Des d'un punt de vista específicament lingüístic, l'ús de la llengua catalana ha tingut un descens notable i preocupant per causes diverses com la nova immigració no catalanoparlant, que ha provocat el retrocés percentual del seu coneixement i ús, o que el jovent l'utilitzi només en l'àmbit acadèmic o escolar. Dissortadament, amb la implantació de la LOGSE es va liquidar la presència de la llengua catalana com a assignatura en l'FP, fet anòmal que des de la UGT hem denunciat des de fa molt de temps. Calia que el Govern revertís urgentment aquesta situació, ja que segons les darreres dades està en risc de desaparició.

Catalunya té el repte d'assegurar la inclusió social i lingüística a través de l'FP on el català, a més de ser la llengua vehicular de la formació, s'imparteixi com a matèria, atès que una part important de la població no té el nivell mínim exigible i l'administració catalana té l'obligació de facilitar-lo. Catalunya ha acollit en els darrers anys molta població migrant, provinent de la resta de l'estat en el segle passat, i en les primeres dècades del XXI d'origen estranger.

Les pautes de mobilitat social no són les mateixes en una societat que es renova demogràficament pel seu propi creixement vegetatiu que en una societat que es beneficia del creixement causat per l'arribada d'immigrants.

Un model econòmic com el nostre, que s'estructura en la precarietat dels sous i en la productivitat baixa, ofereix més riscos de segregació social i, per tant, lingüística. En aquest sentit, cal prestar atenció sobretot a les zones geogràfiques i els sectors socials en què l'accés al coneixement i l'ús del català és més deficitari, especialment en el gruix de població arribada més recentment, un flux que es manté any rere any.

La societat catalana té el repte de gestionar el gran canvi demogràfic que s'ha produït al llarg de les darreres dècades, excepcional per la magnitud (dos milions de nous ciutadans), per la rapidesa i per l'heterogeneïtat de la població nouvinguda —d'origens molt diversos, amb un pes important parlants de

castellà—, fet que implica apostar per millorar la formació de la població adulta al llarg de tota la vida. La llengua és l'eina de cohesió social d'un país, per tant, és indispensable que la formació s'imparteixi en la llengua pròpia.

La UGT de Catalunya, juntament amb la Plataforma per la Llengua, vam considerar que calia sensibilitzar la societat sobre la necessitat d'impulsar la llengua catalana en la formació professional, tant en la inicial com en l'ocupacional i la contínua. Per això hem publicat un manifest conjunt, primer al Principat, el 9 de novembre de 2023, i després a les Illes Balears, el 27 de febrer, i estem treballant perquè abans d'acabar el curs sigui una realitat en el País Valencià.

El manifest presentat recorda que els estudis d'FP són els estudis postobligatoris amb més projecció en l'actualitat i que en els darrers vint anys la matrícula n'ha augmentat de

manera molt significativa. Alhora, l'FP té més alumnes immigrants que el batxillerat i en molts casos aquests alumnes s'han incorporat al sistema educatiu tardanament, per la qual cosa el contacte previ amb la llengua pot ser escàs i el coneixement, insuficient. Aquestes dues circumstàncies fan més necessari que mai que les conselleries del Govern impulsin un pla de xoc per al català a l'FP, atès que la llengua també és un dret laboral.

Sortosament, el govern català ha promogut canvis en el nou currículum d'FP, impulsant en certs cicles la matèria de llengua catalana. És un primer pas, però no ha de ser l'únic. Cal garantir que tota la població tingui unes competències lingüístiques sòlides que atenguin la demanda —i el dret— de ser atès en català, cosa que sense una bona formació lingüística no és possible.

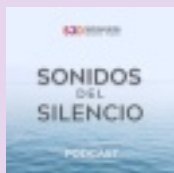
Des de la UGT de Catalunya no volem ciutadans de primera i de segona, ni una societat segregada lingüísticament i socialment. Reclamem que el futur govern de la Generalitat assumeixi el decàleg del manifest per a millorar la formació de les persones treballadores de Catalunya. [L](#)

Els sons del silenci

Un pòdcast de Sant Joan de Déu per ajudar en la pràctica de la meditació

La gran popularitat de les tècniques de meditació en les últimes dècades, especialment amb l'apogeu del *mindfulness* o atenció plena, s'ha vist reforçada per una creixent evidència científica que demostra els seus múltiples beneficis per a la salut, com la reducció de l'estrès i l'ansietat, la millora de l'atenció i la memòria i, fins i tot, la reducció dels símptomes de depressió.

També s'ha demostrat que promou l'autoregulació del sistema nerviós i el desenvolupament de l'empatia, i inclús s'ha demostrat la capacitat que té per reduir la pressió arterial, la freqüència cardíaca i l'activitat cerebral. Per obtenir aquests beneficis es recomana meditar regularment durant almenys 10 minuts al dia. Meditar és vital per posar els comptadors a zero. Ens permet sortir del cicle de contracció per tornar a viure des de l'expansió i la presència. Viure en presència vol dir ser present en essència. Es tracta d'habitar-nos, de tornar a viure la vida des de l'experiència sentida, no des del fer compulsiu.

iVoox

Tirant lo Blanc a Constantinoble

Primer lliurament de l'audiollibre del clàssic de Joanot

Martorell, produït pel grup «Què us diré? (Audiollibres en català)» de la Facultat de Lletres de la Universitat de Girona. El pòdcast ens ofereix la narració dels capítols que abracen l'estada de Tirant a Constantinoble. Hi trobareu un fragment del llibre que va del capítol 116 fins al 127. Amb la traducció de Màrius Serra i la direcció de la dicció de Meritxell Torres (Aula de Teatre de la UdG), totes les veus són d'alumnes de la Facultat de Lletres de la UdG.

Aquest pòdcast ha estat possible gràcies al suport de la Institució de les Lletres Catalanes, la Diputació de Girona i la Universitat de Girona.

Núvol

Pioneres del coneixement

Les dones de l'Institut d'Estudis Catalans

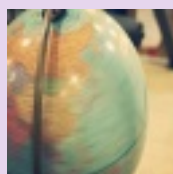

La sèrie té com a objectiu visualitzar les científiques que han estat o que actualment formen part de ple dret de l'IEC. Moltes són prou conegudes. D'altres només en el seu àmbit de recerca. Totes elles han deixat un llegat de coneixement que encara és viu. Actualment, se n'han recollit les biografies de gairebé una cinquantena, i cada una d'elles ha format o forma part d'una de les cinc Seccions de l'IEC: la Filològica, la de Filosofia i Ciències Socials, la de Ciències Biològiques, la de Ciències i Tecnologia i la Històrico-Arqueològica. Les seves vides acadèmiques han obert camí i han estat una inspiració per a les generacions següents. La iniciativa respon a la voluntat d'incorporar la perspectiva de gènere en les accions de la institució, que l'any 2022 va crear la Comissió d'Igualtat.

iVoox

El Rodamón

Espai radiofònic dedicat al turisme. Magazin de viatges que obre la imaginació de l'oient al gran

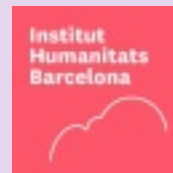
ventall de possibilitats per conèixer món i a la gran varietat de maneres amb què ho pot fer. Dedicat a tots els qui els agrada viatjar, però també a les persones que volen conèixer el territori des de la comoditat del sofà de casa seva. Carrer a carrer, poble a poble i, el més important, tasca a tasca de la mà de l'incombustible Manel Sorribes. En definitiva, turisme de país i de qualsevol racó del món tant dins Catalunya com més enllà de les nostres fronteres. Direcció i locució de Manel Sorribes, amb la col·laboració de Mons Milà, Josep Pons i Josep Dalmau.

iVoox

Arxiu sonor de l'Institut d'Humanitats

L'Institut d'Humanitats ofereix activitats de tota mena relacionades amb el pensament i la cultura, i des de fa anys ha tingut l'encert de gravar la major part del contingut que generava i posar-lo a disposició del públic a través d'un arxiu sonor. Al llarg de més de tres dècades d'existència, aquesta institució barcelonina que col·labora amb el CCCB ha acumulat un vast fons de gravacions de conferències, seminaris, taules rodones i classes a càrrec d'intel·lectuals i pensadors rellevants del món de les humanitats; els àudios més moderns es poden sentir en obert, i els més antics estan en procés de recuperació i digitalització. Entreu i remeneu, que l'oferta és àmplia: més de 370 programes al vostre abast.

Institut d'Humanitats de Barcelona

Dones i cultura

Aquest pòdcast amb perspectiva de gènere aprofundeix en les dinàmiques

masclistes del sistema cultural català de la mà de professionals del món de l'espectacle, de la gestió cultural, del periodisme i de la crítica, entre altres. Neus Molina, Júlia Barceló, Marta Domènech, Andrea Artero, Mar Medinyà i Glòria Soler, del col·lectiu Dones i Cultura. Duen a terme un pòdcast obert a altres veus que tant es pot basar en l'actualitat com en la comparació històrica, per això hi podem sentir des de programes dedicats a com funcionen els concursos públics fins a un pòdcast sobre l'existència dels col·lectius no mixtes. Tot gravat a la ràdio de la Fabra i Coats, fàbrica de creació contemporània de Barcelona.

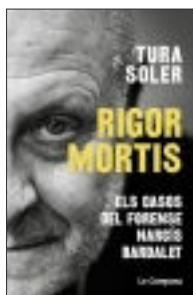
iVoox

Periodisme

Rigor mortis

Tura Soler
La Campana

Els casos del forense Narcís Bardalet, novel·lats partint d'un periodisme en estat pur, el que neix de trepitjar el carrer i la passió per la feina. Tura Soler, especialista en crònica de successos, ha compartit molts dels milers de casos i investigacions del doctor Bardalet, «l'home que parla amb els morts». Alguns d'ells han ocupat l'atenció pública força temps. D'altres no tant, però no per això deixen de ser significatius del retrat d'una societat des del seu aspecte més fosc. En el pròleg, signat pel mateix Bardalet, s'explica la gran transformació que ha experimentat la medicina forense amb el descobriment de l'ADN i l'aparició de noves tecnologies com ara la informàtica o el telèfon mòbil. També la dignificació de les condicions de treball. Des de les autòpsies fetes en sales insalubres en cementiris sense frigorífic, «sales de mals endreços», fins a les instal·lacions adequades on es realitzen ara. La descripció següent marca el to del relat: «I et donaven una serra elèctrica per serrar el crani i resulta que no sabies on endollar-la i acabaves fent-ho amb el xerrac manual. Això era un problema perquè, si ho havies de fer sol, per aguantar el cap, sobretot si era d'algú calb, acabaves agafant-lo pel coll, amb el perill de deixar-li una marques que podien semblar que se l'hagués estrangulat!». El llibre és amè, escrit de manera àgil, es pot llegir capítol a capítol dels 38 que el conformen, sense que mai perdi interès.

Rita Nin

Novel·la

El poeta de Gaza

Yishai Sarid
Traducció de Roser Lluch
Club Editor

Yishai Sarid, destacat advocat i escriptor israelià contemporani, ens planteja una qüestió universal: quanta violència ha d'exercir un patriota abans d'aturar-se i mirar

als ulls a l'enemic? L'autor demostra que escriure des de dins de la seva societat no vol dir deixar de mirar-se-la amb ulls crítics. Això ens permet, als lectors de fora, entendre millor què passa dins d'Israel. La novel·la es sumergeix en el conflicte de l'Orient Mitjà sense fer concessions, oferint la perspectiva en primera persona d'un agent dels serveis de seguretat de l'Estat d'Israel que podia haver estat historiador. Aquest personatge es troba en un punt crític tant en la seva vida personal com professional, dedicada durant anys de manera intensa i competent a interrogar palestins amb la convicció que així evita mals majors. Una nova missió el porta a assistir a classes de creació literària d'una escriptora de Tel-Aviv, progressista i militant de la pau. La finalitat és, a través d'ella i la seva amistat amb un poeta de Gaza, arribar a capturar i assassinar el cervell d'un probable atac terrorista. L'agent haurà de decidir entre el sentit de l'amistat o la lleialtat professional. La veu de Sarid, que va pertànyer als serveis d'intel·ligència del seu país i va ser oficial de l'exèrcit els anys vuitanta, afegeix una capa addicional d'autoritat i perspiciàcia a l'obra.

Isidre Tiana

Gastronomia

De l'hort al plat

Pep Salsetes
Rosa dels Vents

O com menjar bé tot l'any. El nom de Pep Salsetes, «el savi de la cuina catalana», evoca immediatament la imatge d'un coneixedor profund i amable de la cuina tradicional i popular. Després de gairebé trenta anys del clàssic *La cuina de les quatre estacions*, el nou llibre, tot i bevent de les fonts de l'anterior, sorprèn per la seva actualitat. No estem davant un volum de receptes a l'ús: després d'una suggerent introducció, recull la transmissió generacional de formes de cuinar i plats que s'han guisat anys i anys a les nostres llars, amb aliments estacionals (perquè no hi havia altra manera) i alguns en perill de desaparició. Menjars sostenibles explicats amb sentit de l'humor, receptaris extrets després de molta recerca bibliogràfica però també de primera mà amb una «majoria d'informadores»... No crec exagerar quan afirmo que l'autor forma part indispensable del patrimoni cultural del país. No podem

deixar de remarcar que Josep Sabatés, conegut com Pep Salsetes, milita en el projecte Xarxa de Graners de Catalunya, amb el Banc de Llavors del Vallès Oriental. En altres paraules, és un guardià de llavors.

Assaig

Bel·licràcia

Rosa-Elvira Presmanes
Tintamotora

L'autora defensa que la guerra, com a instrument polític, ha anat bastint un món regit per un patriarcat psicòpata, àvid del domini, que només comporta dolor i desastre. La lògica d'acumulació capitalista ens ha dut a una insostenibilitat que només podem pal·liar mitjançant un rearmament moral no bèl·lic. La seva intencionalitat és clara. «No em vull descobrir ingènua, malgrat sé que ho soc. Em sorpren i em revolto davant la crueltat i la violència naturalitzada en un món que s'ha forjat a través de guerres i més guerres, configurant la trama de «poder» de la història, que no fa més que proporcionar sofriments, odi i engany».

«Tampoc vull considerar ni donar una dimensió universal i irremeiable a aquest fet. Cerco un origen des d'on arribar a les causes i encetar el camí per defugir del col·lapse i l'extinció. I el trobo inscrit en l'origen del patriarcat. Cerco en les societats matrístiques, prepatriscals i exemptes de cabdills, on no es donaven les guerres, sinó que romanien en un viure pacífic —que sí que és possible— on la centralitat era la cura i la confiança».

L'extensa i ben documentada obra repassa la història bèl·lica de la humanitat des de la perspectiva feminista, reivindicant la bondat de la cura, l'acolliment i la comprensió, creant i recreant la vida. Les dones, afirma, en poques ocasions han agafat les armes de manera grupal, però sempre que ho han fet ha estat en defensa pròpia i de manera diferent dels homes: la seva capacitat medidora ha estat la seva especial característica. Amb el crit «aturem les guerres, ja!», en definitiva, Presmanes denuncia la crueltat de les guerres i els beneficis econòmics, d'hegemonia i poder que se'n desprèn. No poden ser una forma de relació humana. «Persistir en el continuïum de la perversitat, no és en cap cas el camí».

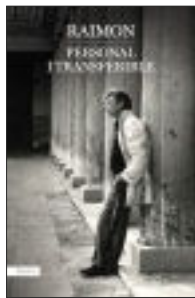
Dietari

Personal i transferible

Raimon

Editorial Empúries

Aquest nou dietari de Raimon —el 1983 va publicar *Les hores guanyades*— és un molt bon llibre.

Sobretot, perquè el conegut cantautor valencià torna a demostrar que és més que un artista. El ciutadà Ramon Pelegero és, sobretot, un intel·lectual, concepte potser en desús, avui dia.

Ho és, indubtablement, per la qualitat de les seves reflexions. Però també per les lectures, ben singulars. I per la seva implicació en els afers col·lectius. Just quan començava en l'ofici de cantar, el xatí s'havia llicenciat en Història, i això té el seu pes.

Que Raimon, a més de bon escriptor, és un gran cantant i autor resta fora de tot dubte. N'ha donat prou mostres amb les seves pròpies cançons, la interpretació de poemes del Renaixement valencià o de versos ben triats d'un poeta tant de referència com Salvador Espriu. I tot plegat, anant sempre per lliure.

I això també s'escau a nivell polític. El nostre home se sent, sobretot —tot i no declarar-se independentista— un ciutadà dels Països Catalans, a més d'una persona molt coherentment d'esquerres. El que és curiós és que se l'havia considerat pròxim a aquell partit tant potent que va ser el PSUC, però sempre vol donar a entendre que no es casa amb ningú. Casat només ho està amb la seva dona, la italiana Annalisa Corti, que és també la seva mànager.

Al llibre abunden notes subtils d'ambient i de paisatge. També tot el tràfec de la feina: la composició i la interpretació, els assaigs, els recitals, les entrevistes i altres intervencions als mitjans. Compten igualment els llocs: Barcelona com a residència habitual, la Xàtiva de provinença, la Xàbia d'estiuegd'estiueig, València, Roma, París, Frankfurt, Nova York o el Japó. I són importants, no cal dir, els amics, entre els quals Rafael Ribó, Salvador Espriu, Manuel Vázquez Montalbán, Maria del Mar Bonet, Joan Fuster, Andreu Alfaro, Joan Miró, Manuel Vicent...

En definitiva, aquest *Personal i transferible*, certament, transfereix molt.

Joan Alcaraz

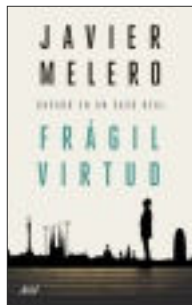
Novel·la negra

Fràgil virtut

Javier Melero

Ariel

De vegades un professional no es pot permetre explicar segons què. El bagatge acumulat després de molts anys d'ofici necessita la literatura per poder exposar lliurement el que no es pot relatar públicament per moltes raons. Els textos, la ficció, li permeten esplaiair-se. És el cas del llibre de Javier Melero, basat, això sí, en fets reals. L'autor, advocat penalista de llarg recorregut, ha participat com a lletrat en alguns dels casos més mediàtics dels últims anys i coneix perfectament com funciona l'aparell judicial del país.

Un advocat que voreja el cinisme, a qui li agraden les dones guapes, la bona música, el bon cinema i el bon menjar, ens acompanya a participar en el cas de l'assassinat d'un empresari a mans d'uns sicaris i ens ajuda a conèixer l'entramat judicial i policial que l'envolta, amb personatges ficticis, però que podrien ser reals. Desencantat, ens endinsa en la part més fosca d'una determinada burgesia barcelonina acompanyat de personatges com fiscals, detectius, jutges i inspectors. El llibre traspuja una àcida crítica a una classe social que aparenta ser molt virtuosa però que, finalment, actua com els delinqüents més casposos. En una entrevista a *La Vanguardia*, Melero va dir: «Són gent que semblen pilars de la societat i, en realitat, quan rasques una mica, trobes la mateixa bèstia que es pot trobar a qualsevol altre lloc».

Aquí rau, segurament, un dels èxits d'una novel·la que no deixa mai d'apassionar. Tenint tots els ingredients de la novel·la més negra, sense efectismes, tot el que succeeix és creïble, pot passar qualsevol dia molt a prop nostre. T'endinses en la trama perquè, senzillament, podria ser una crònica adornada d'una galeria de personatges molt ben construïts. Cal remarcar uns diàlegs enginyosos que ens recorden Raymond Chandler, del qui l'autor es declara admirador. Tornarem a llegir les aventures de Ginés Rovira? Tot indica que sí. Així ho esperem.

Rita Nin

Assaig

La feina no t'estimarà.

Com la devoció a la nostra feina ens manté explotats, esgotats i sols

Sarah Jaffe.

Traducció de Pau Gros

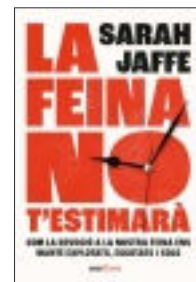
Ara Llibres

Quan un llibre comença amb unes frases com «... els grans canvis a la feina [...] són imminents. Però el que acabarà decidint com serà el treball professional en el futur són les batalles que lluiti la classe treballadora, és a dir, nosaltres», esperes que l'autora compti amb arguments contundents per demostrar la seva convicció i que les seves afirmacions tinguin, primer, versemblança, i després, que ofereixi solucions possibles. La conclusió final és que no defrauda.

Una qualitat apreciable de l'assaig és la manera com exposa la seva anàlisi, potser esquemàtica, però a la fi, eficaç. En els deu tipus de feina que estudia —unes classificades com a «treball emocional», i d'altres on les dones van entrant progressivament—, Jaffe basa la investigació a partir de la connexió directa amb una dona, amb nom i cognom, que explica la seva «realitat laboral». Pensem que és un encert treballar sobre les reflexions fonamentades en aquests punts de vista.

Amb una narrativa tant fluida com potent, emprèn recorreguts dins la història fins a l'origen de cada feina exposada per demostrar com les condicions laborals que pateixen les treballadores tenen fonaments sistemàtics que sostenen i perpetuen les relacions jeràrquiques de les desigualtats socioeconòmiques, basades en el valor que reben pel fet de ser feines classificades com «vocacionals» o «treballs femenins».

L'aspecte testimonial, tant de les protagonistes de cada capítol —gràcies als exemples explicats en els recorreguts històrics—, com el de la mateixa autora, facilita el coneixement de les eines que possibiliten canvis. Aquests canvis serien inimaginables sense la consciència de ser subjectes i actors dins de les històries relatades, anteriors i actuals. O bé, dins de la «Història» on a la fi van participant.

Jaffe argumenta que qualsevol benestar o dignitat conquistada en els llocs de treball rarament ha sigut possible sense l'esforç de les accions col·lectives (és a dir, sindicals), anteriors i, encara, actuals.

L'amor que una persona pot pensar que ha de rebre pel seu treball fet dins d'un entorn laboral no ha de sorgir de la mateixa feina. L'«amor», com a expressió humana, és cap a i des d'on les persones han de depositar els esforços per aconseguir un lloc «amable» amb la resta dels companys i sentir-se realitzades quan estan en el seu lloc de feina. D'aquesta manera tenim més possibilitats de poder obtenir una satisfacció i que aquesta, encara millor, pugui ser compartida.

Juan A. Zamarripa

Assaig

Orígens de les Assemblees Intercomarcals d'Estudiosos: un moviment comarcalista (1950–1966)

Xavier Ferré Trill

Onada Edicions (Benicarló)

Les Assemblees Intercomarcals van ser unes trobades d'estudiosos locals i comarcals, que tenien lloc de manera itinerant i amb periodicitat propera a l'anyal. Van suposar un factor cultural descentralitzador respecte a Barcelona i un element de catalanitat en ple franquisme.

L'autor del llibre les defineix com «un moviment assembleista d'erudits, autodidactes i historiadors locals dins la concepció comarcalista que l'articulava» i afirma que «el comarcalisme era una metàfora de catalanitat». Ferré Trill n'estudia els primers anys, des de la celebrada a Martorell fins a la de Montblanc el 1966. Van tenir continuïtat fins al 2001 a Sant Vicenç de Castellet, en 44 convocatòries que quedaran per a un treball posterior.

Les Assemblees van suposar un punt d'unió entre la generació dels anys 20 i 30 amb la de després de la Guerra, entre els estudiosos autodidactes i els acadèmics, i entre les diverses realitats comarcals. Un dels principals impulsors, el geògraf reusenc Josep Iglésias, en remarcava «les ànsies de recerca» i relacionava «el desvetllament de la

realitat catalana» amb l'estudi de cada comarca. Va ser clau l'impuls inicial del CECI d'Igualada amb Joan Mercader al davant. Els principals responsables organitzatius aquests anys foren Agustí Duran i Sampere, president, i el professor Manuel Riu, secretari.

Les ponències presentades tractaven d'arqueologia, geografia, història, folklore, antropologia, toponímia, i es publicaven posteriorment en un volum. Ferré Trill ha fet una exhaustiva consulta en arxius de les entitats, correspondències creuades i premsa, a més d'entrevistes, que li han permès confeccionar la intrahistòria de cada edició i aprofundir en el seu significat i intencions. Al respecte, el prologuista Josep Santesmases assenyala que l'estudi va més enllà dels documents «oficials». Santesmases en el moment de publicar-se el volum era el president de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana, que d'alguna manera ha recollit el llegat de les Assemblees Intercomarcals.

Josep Puig-Pla

Assaig sociolingüístic

Allà d'allà (Alfabet incomplet de la Franja de Ponent)

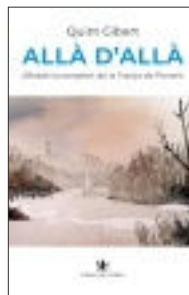
Quim Gibert

Llibres de l'Índex

En Quim Gibert (Arenys de Mar, 1962), psicòleg de

formació vinculat a la ciutat de Fraga des de fa gairebé 30 anys i on resideix de 2003 ençà. Treballa a Lleida com a psicopedagog en l'ensenyament secundari. És autor —o coautor— de diferents volums a propòsit de la consciència lingüística i nacional dels catalans d'arreu: *Autoestima i Països Catalans* (2003), *El despertar dels Països Catalans* (2004), *Elogi de la transgressió: identitat nacional i desraó d'estat* (2007), *Removent consciències (Transgressió cívica i fet nacional)* (2010), *Llengua i emoció (Set mirades sobre el goig de ser)* (2012) i *Qui estima la llengua, la fa servir* (2013).

Ha col·laborat amb la publicació de nombrosos articles i treballs en els més diversos mitjans de comunicació dels Països Catalans. Ara recull una cinquantena llarga dels quals —els més recents publicats majoritàriament al diari lleidatà *La Mañana*, però també a *El Triangle*, *l'Estel*, *Llengua*

Nacional, etc. — aplega en el recull *Ara d'allà*, centrat bàsicament en la ciutat de Fraga, escrits acompanyats sovint d'il·lustracions —aquarel·les i dibuixos del fragatí Ramon Mesalles— i encara alguns d'aquests textos van acompanyats de velles fotografies que fan reviure oficis i activitats fluvials pròpies del Baix Cinca i el Baix Segre, com els dels barquers i barques que comunicaven els marges dels rius Cinca i Segre de les poblacions de Saidí, Vilella, Miralsot, Fraga, Torrent, Massalcoreig i, encara, de la Granja d'Escarp i Mequinensa.

Els títols dels calicòpics escrits van encapçalats per una lletra de l'alfabet. Un tret general en els articles són, sovint, les referències bibliogràfiques d'especialistes, dels qui cita frases que serveixen per reflexionar sobre el tema tractat en l'escrit; i també, les veus d'historiadors locals o de bons coneixedors de la realitat sociolingüística i emocional de la societat i el territori esmentats. Referències literàries d'escriptors originaris de la comarca del Baix Cinca ben coneguts en la societat catalana en general com ara Jesús Moncada, Mercè Ibarz o Francesc Serés i, encara que menys difós, el matarranyenc Desideri Lombarte.

El propòsit de bona part dels textos aplegats a *Allà d'allà* és reivindicar la importància de la llengua catalana a la Franja, destacar-hi l'escassa atenció i compromís dels polítics en fer-la oficial i la passivitat dels catalanoparlants de l'Aragó respecte a la llengua pròpia, el retrocés en l'ús de la llengua pròpia en actes públics, institucionals i també quotidians enfront de la llengua castellana, en especial en una localitat tan destacada com ara Fraga. Els escrits d'en Gibert, a mesura que s'acosten al present, insisteix amb força i compromís amb la conflictiva i complexa realitat social de l'actual població de Fraga i, també, sociolingüística.

Quim Gibert tanca el conjunt de fragments deformats i difícils que, a poc a poc, adquireixen unitat, amb un epíleg personal, on insisteix que no hem de mostrar-nos passius davant els fets socials que fan recular els drets com a catalanoparlants en l'ús de la llengua catalana a la Franja en general.

Esteve Betrià

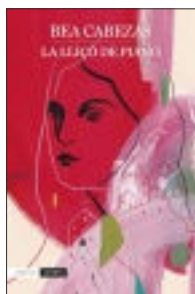
Novel·la

La lliçó de piano

Bea Cabezas

Empúries editorial

Una història sobre la maternitat i la pèrdua en una Barcelona futurista. Barcelona, any 2060.

Una noia de bona família dona a llum en un pis del Raval i es veu obligada a abandonar el nadó en un contenidor. Poc després se'n penedeix i inicia una recerca que la porta a interactuar amb altres dones. Amb la lectura anem descobrint per què la Sara es troba en aquesta situació i què l'ha fet abandonar la seva vida de noia pija de Sant Gervasi. Un relat de vides creuades de dones que s'enfronten a la maternitat de diverses maneres, i que exerceixen la seva sororitat expriment el fil invisible que les uneix. L'autora també vol endinsar-se en el futur de les relacions entre pares i fills en una societat molt tecnificada i es pregunta pels reptes que el futur reserva a la família. La maternitat genera vida, però en aquesta novel·la l'existència de tots els personatges està marcada per la pèrdua.

La lliçó de piano ens transporta a una Barcelona amb més desigualtats socials, on els rics viuen protegits i les persones són controlades per microxips inserits sota la pell. Les relacions socials també han canviat, hi ha més soledat, menys trobades socials, mascotes virtuals i molta melangia.

«Cada nota és com un massatge, l'esquena se li relaxa, els dits respiren. El poder d'aquell so en el seu cos, en el seu ànim, la fascina», així ens descriu Cabezas l'efecte que provoca la música en la Sara i com l'ajuda a evadir-se i a superar els seus traumes. La música i el barri del Raval són els altres dos protagonistes del llibre.

Un text de lectura amena i emocionant per reflexionar sobre la societat en què vivim i sobre els sentiments humans que no han canviat el 2060.

L'autora va llegir en un diari que havien trobat un nadó a les escombraries i va pensar com de desesperada ha d'estar una mare per abandonar el seu fill al carrer, i aquí va néixer la novel·la.

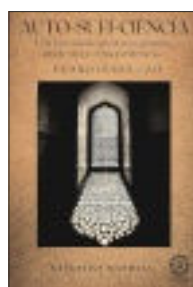
Conxa Parramon

Novel·la

Auto-Sufi-Ciència.

Una historia de gnòstics, gitanos, irredentos y otros periféricos

Pedro Burruezo
Editorial Mandala

Una història de gnòstics, gitanos, irredemptos i altres perifèrics. Una novel·la inclassificable. La història s'inicia al maig del 68 i es prolonga fins a mitjan 90. Està ambientada a l'Empordà català, Granada i la ciutat andalusina de Larraix (nord del Marroc). Ens parla de persones que, per motius espirituals i de diversa índole, han decidit situar-se en els marges de la societat. Viuen en el món modern, sí, però, instintivament, se situen en la seva perifèria, perquè no han assumit com a propis els principals axiomes sobre els quals s'assenteix la modernitat. És una novel·la en la qual apareixen gnòstics, flamencos, rebels... Gent molt sensible, guiada per lleis antigues, que planta cara a la societat de masses.

Burruezo narra amb un estil molt personal les vicissituds d'un grup de persones que acaben convergint en una mateixa família i que, encara que d'òrgens molt diversos, comparteixen una lucidesa emocional extraordinària, que els serveix per a no acovardir-se enfront de l'hostilitat amb la qual els tracta la societat tecnocientífica. Un relat que combina les anades i vingudes d'aquests personatges marcats per l'angoixa existencial i la seva espiritualitat profunda amb les visions de místics, el *cante* de grans artistes *jondos* i la crítica furibunda a una societat que es troba a la vora d'un gran col·lapse global... Els lectors potser surten indemnes del desafiament, però ningú els deslliurà de quedar profundament marcats per aquesta cosmovisió que escapa dels llocs comuns i del pensament únic.

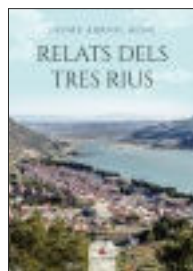
Narracions

Relats dels tres rius

Jaume Arbiol Agné
Circulo Rojo

Jaume Arbiol, nascut el 1979 a la ciutat d'Eix —a l'extem sud del País

Valencià— al si d'una família d'origen ebrenc i resideix —ençà de 1980— a la vila nova de

Mequinensa. Llicenciat en Història per la Universitat de Lleida, s'ha especialitzat en el segle XIX amb col·laboracions diverses a l'anuari local mequinensà *L'Angorfa* i és autor del volum historiogràfic *Mequinensa 1808-1898: 90 anys del segle dinou* (2021) amb el qual obtingué el III premi d'Investigació Jesús Moncada el 2020.

L'any passat va donar-se a conèixer com a creador literari amb la publicació de *Relats dels tres rius*, una obra que conté 19 narracions que sorgeixen de la realitat i la llegenda.

Encara que focalitzades principalment en el poble nou de Mequinensa, també pobles i ciutats dels voltants d'aquesta vila tenen el seu protagonisme en els relats que conformen el volum. Les persones que viuen a la comarca i les relacions personals entre elles formen el nervi principal d'aquests relats ambientats en un territori fronterer entre Catalunya i l'Aragó, com és la comarca del Baix Cinca.

Els *Relats dels tres rius* naixen d'un fet curiós que aquest narrador novell va viure, en ocasions, quan era un inquiet adolescent mequinensà: va observar que en un mateix dia, una persona podia fàcilment mirar les aigües de tres rius. Al matí podia caminar pel pont de Fraga veient les aigües vives del Cinca; a la tarda passejar per les vores del Segre al costat de l'actual Mequinensa, i, si es donava el cas, agafar la bicicleta fins al Poblevell i contemplar l'Ebre calm i quiet; és a dir, visitar en una mateixa jornada, en unes poques hores, els tres rius que conformen la cua de l'embassament de Riba-roja.

Finalment, Jaume Arbiol ha apuntat que «Hi ha contes pròxims al terror clàssic i uns altres són relats humorístics. La idea principal era explorar diversos gèneres literaris. Crec que els lectors disfrutaran llegint aquest llibre». I hi afegeix: «Un punt en comú en aquests relats és la presència immòbil dels rius Cinca, Segre i Ebre, la base del nostre conegut Aiguabarreig, un preciós paratge de la comarca del Baix Cinca. També hi trobaran unes breus pinzellades històriques que denoten que soc llicenciat en Història per la UdL».

Esteve Betrià

DEPRIMIT

A Catalunya cada dia es produeixen centenars d'accidents i malalties professionals i encara hi ha persones que moren a la feina. Molts d'aquests accidents i malalties es poden prevenir aplicant les mesures preventives adequades.

CONTRA LA SINISTRALITAT LABORAL

**PREPARATS,
PREVINGUTS,
SEGURS.**